

საერთაშორისო ეკონომიკური სანქციები და მათი გავლენა ნაციონალური ბანკების მიერ დადებულ ხელშეკრულებებზე

ასოც. პროფ. დოქ. გიორგი რუსიაშვილი

შესავალი

თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკაში, რომელსაც „კრედიტის ეკონომიკასაც“ უწოდებენ, კომერციულ ბანკებს განსაკუთრებული როლი აქვთ და შესაბამისი განსაკუთრებული სტატუსით სარგებლობენ. ყველაზე უმნიშვნელო ბანკის გაკოტრებაც კი წარმოადგენს მძიმე რყევას კონკრეტული ქვეყნისა თუ ეკონომიკური სივრცისათვის, ხოლო მსხვილი ბანკის გაკოტრებამ, შესაძლებელია, საერთოდ ამ ეკონომიკური სივრცის მთლიანი ჩამოშლა გამოიწვიოს, რისი მაგალითებიც უხვად არის უახლოეს წარსულში.

აქედან გამომდინარე, საქართველოში (ისევე, როგორც დასავლურ ქვეყნებში) კომერციულ ბანკებს აკისრიათ მთელი რიგი განსაკუთრებული ვალდებულებები, რომლებიც არ აკისრია კერძო სამართლის არც ერთ სხვა იურიდიულ პირს, და ექვემდებარებიან განსაკუთრებულ ზედამხედველობას, ისეთი კონსტიტუციური ორგანოს მხრიდან, როგორიც არის ეროვნული ბანკი და რაც უკვე საჯარო კანონმდებლობის ნაწილია. ამის საპირწონედ, უფრო ზუსტად კი, იმ მიზეზით, რომ კომერციულმა ბანკმა შეძლოს ამ ტვირთის აწევა, იგი აღჭურვილია განსაკუთრებული უფლებებით სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილე სხვა კერძო პირების მიმართ. მოცემულ კონტექსტში ყველაზე მნიშვნელოვანია კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 21¹ IV 1 მუხლი, რომლის მიხედვითაც, საქართველოში მოქმედ კომერციულ ბანკს უფლება აქვს, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე უარი განაცხადოს ანგარიშის გახსნაზე ან მომსახურების განევაზე. დანაწესი რეალურად, თუ არ აუქმებს, მნიშვნელოვნად ავიწროებს კომერციული ბანკების მიმართ ისეთი ინსტიტუტის გამოყენების სფეროს, როგორიცაა კონტრაქტირების იძულება. როგორც ამ დანაწესის მეორე წინადადება ნათელყოფს, სამოქალაქო სამართლის ყველა სხვა სუბიექტისაგან განსხვავებით, ბანკის იძულებისათვის, დადოს კონკრეტულ პირთან ხელშეკრულება, აუცილებელია შესაბამისი სპეციალური დანაწესის არსებობა (იხ. ქვემოთ). მასზე კონტრაქტირების იძულების ზოგადი რეგულაცია არ ვრცელდება.

გარდა აღნიშნულისა, ყველა ქართული თუ უცხოური ბანკი, რომელიც არ წარმოადგენს იზოლირებულ ქვეყანას, არის ინტეგრირებული საერთაშორისო საბანკო სისტემაში და გაცილებით უფრო მეტად არის დამოკიდებული ამ საერთაშორისო ეკონომიკურ თუ პოლიტიკურ სიტუაციაზე, ვიდრე ნებისმიერი სხვა ეკონომიკური აქტორი და ბაზრის მონაწილე. ამიტომაც, სწორედ რომ კომერციული ბანკების შემთხვევაში ყველაზე მეტად არის გავრცელებული და დასაშვები საკანონმდებლო თუ სახელშეკრულებო რეგულაციები, რომლებიც ითვალისწინებენ ბანკის მხრიდან ამ საერთაშორისო სიტუაციაზე მორგების შესაძლებლობას. ესეთ ნორმას წარმოადგენს, უკვე ხსენებული დანაწესის გარდა, კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 21¹ მუხლის ყველა სხვა ნაწილი და კიდევ უამრავი რეგულაცია, რომლებიც ამ კანონის სხვადასხვა ნორმაშია დაფიქსირებული და რომლებიც ქართულ კომერციულ ბანკს ავალდებულებს, მთელი რიგი ოპერაციებისას დაი-

ცვას უცხოური (ძირითადად, ამერიკული¹) სტანდარტი, იქნება ეს გამჭირვალობისა თუ კოოპერაციის კუთხით. მართალია, ამ დანაწესთაგან არც ერთი არ ითვალისწინებს უცხოური სანქციების ავტომატურ მოქმედებას ქართულ ბანკსა და მის კლიენტს შორის ურთიერთობაში, თუმცა ქართული სპეციალური საბანკო კანონმდებლობის საერთო ინტენცია ზუსტად ასახავს იმ ფაქტს, რომ ნაციონალური კომერციული ბანკები იძულებულნი არიან მოერგონ დასავლურ სტანდარტებს, დასავლურ პოლიტიკურ სიტუაციას და მათი პარტნიორი ბანკებისა თუ ორგანიზაციების პოლიტიკას, რის გარეშე უბრალოდ ვერ შეძლებენ ამ სისტემის ნაწილად ყოფნას და საერთოდ ფუნქციონირებას. ამ მოცემულობის გათვალისწინება არის აუცილებელი და გარდაუვალი უცხოური სანქციების ნაციონალურ სივრცეში გავრცელების შესაძლებლობაზე საუბრისას.

I. ბანკის მიერ სანქციების რეჟიმის გავრცელების შესაძლებლობა მის ოპერაციებში – სახელშეკრულებო ჩანაწერების საფუძველზე

1. სანქციები და ბანკის სამომავლო ხელშეკრულებები

იმ საკითხის დამუშავებისას, თუ რა სამართლებრივი შედეგები შეიძლება მოჰყვეს უცხოურ სანქციებს ბანკსა და მის კლიენტებს შორის ურთიერთობაში და რის უფლებას ანიჭებენ ისინი ბანკს, პირველ რიგში, გასამიჯნია უკვე არსებულ და ახალ კლიენტებს შორის ურთიერთობა. სამომავლო ხელშეკრულებებთან მიმართებით ბანკს შეიძლება აინტერესებდეს, აქვს თუ არა უფლება, უარი უთხრას პოტენციურ კონტრაქტს ხელშეკრულების დადებაზე იმ მიზეზით, რომ ეს პირი უცხოური სანქციების ქვეშ არის

მოხვედრილი (ნაციონალური სანქცია, ჩვეულებრივ, პირდაპირ კრძალავს დასანქცირებულ პირთან გარიგების დადებას და ეს პრობლემა აქ არ დგება).

ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილე თითოეულ პირს, და ბანკი არ არის გამოწვეული, შეუძლია თავისუფლად აირჩიოს თავისი კონტრაქტები. კონტრაქტების იძულება არის ამ წესიდან აბსოლუტური გამონაკლისი და დაფიქსირებული უნდა იყოს შესაბამის კანონში ან შექმნილი იყოს სამოსამართლო სამართალშემოქმედების ფარგლებში, გარკვეულ ამოსავალ ნორმატიულ ნაწილებზე დაყრდნობით (მაგ., გსკ-ის 826-ე პარაგრაფი).

სპეციალური დანაწესის არარსებობის პირობებში², კონტრაქტების იძულება შეიძლება გამოყვანილ იქნეს მხოლოდ სკ-ის 319 II მუხლიდან, თუმცა ამ შემთხვევაში ვერც ერთი ქართული ბანკი ვერ ჩაითვლება დომინირებული მდგომარეობის მქონედ სკ-ის 319 II 1 მუხლის მიხედვით, რადგან არც ერთი არ ფლობს მონოპოლიას რაიმე ტიპის საბანკო მომსახურებაზე – არ „ბატონობს“ ბაზრის რომელიმე კონკრეტულ სეგმენტზე. მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია ის, რომ კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 21¹ IV 1 მუხლის მიხედვით – რომელიც წარმოადგენს კონტრაქტებასთან დაკავშირებულ სპეციალურ წესს კომერციული ბანკებისათვის –, როგორც ეს უკვე ნახსენები იყო ზემოთ, გამორიცხულია ამ 319 II 1 მუხლის, როგორც კონტრაქტების იძულების ზოგადი წესის, გავრცელება კომერციულ ბანკებზე. 21¹ IV 1 მუხლის მიხედვით, ბანკს სწორედ რომ შეუძლია დაუსაბუთებელი უარი უთხრას ნებისმიერ პირს მომსახურების განევაზე. ამ რეგულაციის მიზანი სწორედ რომ სკ-ის 319 II 1 მუხლის მოქმედების გამორიცხვაა.

¹ რაც განერილია „ფულის გათვრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობასა და საქართველოს მთავრობას შორის საერთაშორისო საგადასახადო ვალდებულებების შესრულების გაუმჯობესების და უცხოური ანგარიშის საგადასახადო შესაბამისობის აქტის (FATCA) შესრულების მიზნით“ შეთანხმებაში.

² ბანკების შემთხვევაში ასეთი დანაწესია კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 21¹ IV 2 მუხლი, რომელიც მხოლოდ ერთ კონკრეტულ შემთხვევას ეხება. შდრ. ასევე გერმანიაში ცალკეული მინების რეგულაციები საანაბრე ბანკებთან მიმართებით (იხ., § 5 SpkG- NRW, § 5 Abs. 2 SpkO-BY). როდესაც ბანკის კონტრაქტები ფიზიკური პირია, ისინი ითვალისწინებენ ანაბრის გახსნის მომსახურებასთან დაკავშირებით კონტრაქტების იძულებას.

რაც შეეხება, დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კანონის მიხედვით კონტრაქტების იძულების მცდელობას, პირველ რიგში, აქ აღსანიშნია, რომ სანქციების დაწესება, როგორც წესი, არ ხდება იმ ნიშნით, რომელიც, ამ კანონის 1-ელი მუხლის მიხედვით, დისკრიმინაციულ ნიშნადაა მიჩნეული – სანქცია, ჩვეულებრივ, უკავშირდება დასაწესებულ პირის კონკრეტულ საქმიანობასა თუ კონკრეტულ კავშირებს და არა ზოგადად წარმომავლობას ან თუნდაც მოქალაქეობას. მაგრამ იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც უთანასწორო მოპყრობას აქვს ადგილი ზემოხსენებული კანონის 1-ელ მუხლსა თუ კონსტიტუციის 11 I მუხლში გათვალისწინებული ნიშნით, ეს მოპყრობა მაინც არ წარმოადგენს დისკრიმინაციას, რადგან, ჩვეულებრივ, გამართლებულია იმ მართლზომიერი ინტერესით (იხ. ქვემოთ), რომელიც სანქციების ქვეშ მოხვედრილ მხარესთან ხელშეკრულების დადებაზე უარის თქმის უკან დგას.³ გარდა ამისა, გაბატონებული მოსაზრების თანახმად⁴, დისკრიმინაციული მოპყრობის აკრძალვიდან არ წარმოადგება კონტრაქტების იძულების ეფექტი, არამედ დისკრიმინირებულ პირს შეუძლია მოითხოვოს მხოლოდ ზიანის ანაზღაურება.

2. არსებული ხელშეკრულებები

ბანკსა და კლიენტს შორის უკვე არსებულ სახელშეკრულებო ურთიერთობებში უცხოური სანქციების საფუძველზე შეცვლილი სამართლებრივი რეჟიმის ინტეგრირება შესაძლებელია, პირველ რიგში, იმ დათქმების მეშვეობით, რომლებიც უკვე გათვალისწინებულია ამ გარემოებებში.

ეს დათქმა შეიძლება მიბმული იყოს: 1. მხოლოდ იმ ფაქტზე, რომ ერთ-ერთი მხარე სანქციების ქვეშ მოხვდა და მხოლოდ ამას მიიჩნევდეს საკმარისად ხელშეკრულების დასასრულებლად (ავტომატურად ან მეორე მხრიდან გარდაქმნითი უფლების გამოყენების მეშვეობით, იხ. I, 1), 2. ხელშეკრულების დასრულება დასაშვები

იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ დასაწესებულ მხარესთან ურთიერთობაში დარჩენით მეორე მხარეს გარკვეული უარყოფითი შედეგები მიაღება. ცალკეა განსახილველი შემთხვევა, როდესაც სანქციები იწვევენ სანქციების ქვეშ მოყოლილი პირის მიმართ შესრულების განხორციელების შეუძლებლობას/ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლას/გრძელვადიან ურთიერთობაზე უარის თქმის შესაძლებლობას (იხ. II, 1). ამ უკანასკნელ შემთხვევაში დასაწესებულ მხარის კონტრაქტის თავისუფლდება შესრულების ვალდებულებისაგან უკვე კანონის ძალით და არა სახელშეკრულებო დათქმის საფუძველზე. ყველა ეს კონსტელაცია ქვემოთ დეტალურად იქნება განხილული.

ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, მხარეებს შეუძლიათ თავისუფლად შეათანხმონ ხელშეკრულების დამთავრების შემადგენლობა/დათქმა, იქნება ეს სახელშეკრულებო გასვლის/მოშლის უფლების შეთანხმების ფორმით თუ ხელშეკრულების გადადების თუ გაუქმების პირობის ფორმით (სკ-ის 96, 97-ე მუხლები) და ა. შ. თითოეული ეს შემადგენლობა შეიძლება უკავშირდებოდეს ერთ-ერთი მხარის მიმართ ნაციონალური, საერთაშორისო თუ მესამე სახელმწიფოს მხრიდან სანქციების დაწესებას. ერთ-ერთი მხარის მიმართ სანქციების დაწესება მეორე მხარეს შეიძლება ანიჭებდეს ხელშეკრულებიდან გასვლის ან მისი მოშლის უფლებას, ავტომატურად აუქმებდეს ხელშეკრულებას (გაუქმების პირობას) ან ანიჭებდეს მას კონკრეტულ შესრულებაზე უარის თქმის შესაგებელს. ამგვარი დათქმები სრულად არის მოცული სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპით, ანუ, მისი ნამდვილობისათვის საკმარისია მხარეთა კერძოავტონომიური შეთანხმება და არ არის აუცილებელი, ერთმა ან მეორე მხარემ დაადასტუროს განსაკუთრებული ინტერესი მის მიმართ.

ერთადერთი პრობლემა, რომელსაც სანქციებთან დაკავშირებით ამ ტიპის დათქმის ნამდვილობა შეიძლება წააწყდეს, არის, სტანდარტულ პირობებში მისი ჩადების შემთხვევაში, ის

³ LAG Sachsen, NZA-RR 2011, 72.

⁴ Armbrüster, Kontrahierungszwang im Allgemeinen Gleichbehandlungsgesetz? NJW 2007, 1495, 1498;

Ekkeng in, Münchener Kommentar zum HGB, 4. Aufl. 2019, Rn. 190 და იქ მითითებული ლიტერატურა.

ბარიერები, რომლებსაც ქართული სამართალი უყენებს ამ პირობის მოქმედებას.

ქართული ბანკების მიერ დადებულ ხელშეკრულებებში გვხვდება პირობა შემდეგი ფორმულირებით:

„**მხარეები** აქვე აღიარებენ, ადასტურებენ და თანხმდებიან, რომ: თუ **კლიენტზე** გავრცელდება, გაერთიანებული სამეფოს საგარეო, თანამეგობრობისა და განვითარების ოფისის (Foreign, Commonwealth & Development Office) (რომლის მიერ დადგენილი სანქციები ადმინისტრირდება ფინანსური სანქციების იმპლემენტაციის სამსახურის მიერ), ამერიკის შეერთებული შტატების უცხოური აქტივების კონტროლის სამსახურის, ევროპის კავშირის ან/და გაერთიანებული ერების უშიშროების საბჭოს ან/და მათი ნებისმიერი სამართალმემკვიდრის (შემდგომში - **სანქციების ორგანო**) მიერ დაწესებული ნებისმიერი სანქცია ან/და ნებისმიერი სანქციით გათვალისწინებული ან/და მოთხოვნილი ნებისმიერი შეზღუდვა ან/და აკრძალვა; ან/და თუ **კლიენტი** ან/და **პირი**, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ აკონტროლებს ან ფლობს **კლიენტს**, ან/და ქვეყანა/ტერიტორია, რომლის რეზიდენტიც არის **კლიენტი** ან რომელშიც დაფუძნებულია/რეგისტრირებულია ან მდებარეობს ან ოპერირებს **კლიენტი**, მოხვდება კონკრეტული სანქცირებული ქვეყნების/ტერიტორიების ან/და **პირების** სიაში, რომელიც გამოცემულია/წარმოებულია **სანქციების ორგანოს** მიერ, მასში დროდადრო შეტანილი ცვლილებების გათვალისწინებით: (i) **ბანკი** უფლებამოსილია იმოქმედოს **სანქციების ორგანოს** მიერ დაწესებული შესაბამისი სანქციის მიხედვით და განახორციელოს **სანქციების ორგანოს** მიერ განსაზღვრული ან/და შესაბამისი სანქციით გათვალისწინებული ან/და მოთხოვნილი ნებისმიერი და ყველა ქმედება; და (ii) **ბანკის** მოქმედება **სანქციების ორგანოს** მიერ დაწესებული შესაბამისი სანქ-

ციის მიხედვით ან/და **სანქციების ორგანოს** მიერ განსაზღვრული ან/და შესაბამისი სანქციით გათვალისწინებული ან/და მოთხოვნილი ნებისმიერი ქმედების განხორციელება არ ჩაითვლება **ბანკის** მიერ **კლიენტის** წინაშე არსებული/ნაკისრი რაიმე ვალდებულების რაიმე ფორმით დარღვევად და **ბანკს** არ დაეკისრება რაიმე სახის პასუხისმგებლობა **სანქციების ორგანოს** მიერ დაწესებული შესაბამისი სანქციის მიხედვით მოქმედებისთვის ან/და **სანქციების ორგანოს** მიერ განსაზღვრული ან/და შესაბამისი სანქციით გათვალისწინებული ან/და მოთხოვნილი ნებისმიერი ქმედების განხორციელებისთვის.“

ა) სანქციების აბსტრაქტულად გავრცელება სახელშეკრულებო დათქმის საფუძველზე - Compliance-დათქმები

სანქციის გავრცელების დათქმა არის საერთაშორისო სახელშეკრულებო ურთიერთობის მნიშვნელოვანი მდგენელი. ცენტრალურ რეგულატორულ კომპლექსს ამ კონტექსტში წარმოადგენენ სახელშეკრულებო დათქმები (უცხოური) სანქციების დანაწესების გავრცელებისა (Compliance) და გარდაქმნითი უფლებების (მაგ., მოშლა, გასვლა და ა. შ.) გამოყენების შესახებ იმ შემთხვევაში, თუ ეს სანქციები ხელშეკრულების შესრულებას გარკვეული ფორმით ხელს უშლიან.

საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში Compliance-დათქმები ფართოდაა გავრცელებული. ამ დათქმების მეშვეობით ხელშეკრულების მხარეები კისრულობენ ვალდებულებას, დაიცვან უცხოური სანქციების დანაწესები. პირველ რიგში, ეს ეხება ფულადი ბრუნვისა და სადაზღვევო ურთიერთობებს.⁵ თუმცა ეს დათქმები გავრცელებულია ასევე მიწოდების, საპროექტო და საკონსულტაციო საშუალო სიდიდის საწარმოების ხელშეკრულებებშიც.⁶

⁵ Wandt, Versicherungsverbote im Rahmen von Embargomaßnahmen, VersR 2013, 263.

⁶ მაგალითად, ამ ფორმულირებით: „Service Provider agrees to comply with all applicable trade sanctions and export control laws and regulations, including where

applicable the U. S. trade sanctions administered by the U. S. Treasury Department's Office of Foreign Assets Control (31 C. F. R. Part 501 et seq.), the U. S. Export Administration Regulations (15 C. F. R. Part 734 et seq.), and European Union trade sanctions and export laws.“

ა) დათქმის გათვალისწინება სტანდარტულ პირობებში და მისი დაუშვებლობა

ამ ტიპის დათქმები საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებში ხშირად დაუშვებელია და შეიძლება წარმოადგენდეს არანამდვილ სტანდარტულ პირობას. გერმანიაში ეს წესი ძალაშია მაშინაც კი, როდესაც არ არსებობს სპეციალური კანონი, რომელიც აკრძალავდა უცხოური სანქციების გათვალისწინებას. თავად ასეთი კანონის მაგალითი გერმანიაში არის გერმანიის საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების შესახებ კანონი (*Außenwirtschaftsverordnung*), რომლის 7 1 პარაგრაფსაც აქვს შემდეგი ფორმულირება: „საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებში დაფიქსირებული ნება, რომლის ძალითაც რეზიდენტი უერთდება სხვა ქვეყნის მიმართ გამოცხადებულ ბოიკოტს (ბოიკოტის გამოცხადების ნება), არის აკრძალული“.

გერმანიაში ამ დანაწესისაგან გამონაკლისს ითვალისწინებს ამავე პარაგრაფის მეორე წინადადება, რომლის მიხედვითაც, ეს წესი არ მოქმედებს, როდესაც გაერომ, ევროკავშირმა ან თავად გერმანიის ფედერალურმა რესპუბლიკამ გამოსცა იდენტური სანქცია (კანონის 7 2 მუხლი).⁷ ამ შემთხვევაში დასაშვებია უცხოური სანქციის გავრცელება მხარეთა შორის ურთიერთობაზე.

ამ დანაწესს თავდაპირველად კონკრეტული პოლიტიკური ქვესარჩული ჰქონდა, კერძოდ, არაბული ლიგის მხრიდან ისრაელის ბოიკოტისათვის წინ აღდგომას ისახავდა მიზნად. შესაბამისად, მისი განზოგადება და სამართლის უნივერსალურ პრინციპად გამოცხადება პრობლემურია.⁸ გერმანულ იურიდიულ ლიტერატურაში ფართო დისკუსიის საგანს წარმოადგენს, თუ რას ნიშნავს ამ ნორმის გაგებით „ბოიკოტი“ და „უერთდება“. მაგალითად, ბოიკოტად ამ დანაწესის გაგებით არ ითვლება, თუ სანქცია პირდაპირ მხოლოდ ცალკეულ პირებს/ინსტიტუტებს და სანარმოებს ეხება. ამით ე. წ. „Smart

Sanctions“, რომელიც მიზანში იღებს უცხოური რეჟიმის ფუნქციონერს და მის საკვანძო ინსტიტუტებს ეხება, არ წარმოადგენს ბოიკოტს ხსენებული ნორმის გაგებით.

საქართველოში ნორმა, რომელიც რაიმე ფორმით შესატყვისი იქნებოდა გერმანული კანონის 7 1 პარაგრაფისა, არ არსებობს. იმის გათვალისწინებით, რომ გერმანიაშიც ეს დანაწესი აღიქმება არა სამართლის იმანენტური ლოგიკისა და სახელშეკრულებო სამართლიანობის პრინციპების თავისთავად გამოხატულებად, არამედ უცხო სხეულად, რომლის არარსებობის შემთხვევაში მსგავსი რეგულაციის გამოყვანა სამართლის ზოგადი წესებიდან შეუძლებელია. შესაბამისად, საქართველოში, სადაც ეს ნორმა არ არსებობს, სანქციებთან მიერთების სტანდარტული პირობის გაბათილება სკ-ის 346-ე მუხლზე დაყრდნობით შეუძლებელია, რადგან არ არსებობს ხელმოსაჭიდი კონკრეტული კანონისმიერი პარადიგმა⁹, რომელთანაც წინააღმდეგობაში მოვიდოდა სანქციების გავრცელების სახელშეკრულებო დათქმა.

საზიანოა თუ არა მეორე მხარისათვის ხელშეკრულების სტანდარტული პირობა, რომელიც ეწინააღმდეგება ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპებს, შემდეგნაირად უნდა დადგინდეს: უნდა მოხდეს სტანდარტული პირობის შინაარსის შედარება სამოქალაქო კოდექსის ან სხვა სამართლებრივ ნორმებთან, რომლებიც ამ კონკრეტულ სიტუაციაში ძალაში იქნებოდნენ სტანდარტული პირობის არარსებობის შემთხვევაში.¹⁰ მაშასადამე, ბათილია ის სტანდარტული პირობა, რომელიც კლიენტის საზიანოდ არ შეესაბამება იმავე ტიპის ხელშეკრულებისათვის (კანონისმიერი პარადიგმა) სამართლებრივი ნორმებით დადგენილ წესებს.

ის ფაქტი, რომ გერმანიაში ამის აკრძალვას სპეციალური ნორმის შემოღება დასჭირდა, რომელიც დღეს, გერმანია-ისრაელის ურთიერთობიდან გამომდინარე, ცალსახად პოლიტიკური გადაწყვეტილების ნაწილად არის აღიარებული

⁷ Hoffmann, Das Verbot der Abgabe einer Boykott-Erklärung nach § 7 Außenwirtschaftsverordnung, EuZW 2019, 318.

⁸ Pfeil/Mertgen, Compliance im Außenwirtschaftsrecht, 2016, 114.

⁹ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანჭურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 და მომდევნო ველები.

¹⁰ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანჭურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 11; BGH NJW, 1994, 1070.

და გაკრიტიკებულია სამართლის პოლიტიკის კუთხით, ნათელყოფს, რომ ამგვარი ნორმის გარეშე შეუძლებელია სანქციების გავრცელების პირობის გაბათილება – პირობის გაბათილები-სათვის საგამონაკლისო წესის შემოტანის აუცი-ლებლობა ცხადყოფს, რომ ამგვარი ექსპლიცი-ტური რეგულაციის გარეშე კანონისმიერი პარა-დიგმა სწორედ რომ საპირისპიროა, უფრო ზუს-ტად: სანქციებთან მიერთების სახელშეკრულე-ბო დათქმა არ სცდება სახელშეკრულებო თავი-სუფლების ზოგად ფარგლებს და არ არღვევს კონკრეტული ხელშეკრულებისათვის დამახასი-ათებელ ჩარჩოს.

გარდა ამისა, მაშინ, როდესაც გერმანიას აქვს დამოუკიდებელი, ძლიერი ეკონომიკა, გერ-მანული ბანკები შეუდარებლად ნაკლები ხარის-ხით არიან დამოკიდებულნი საერთაშორისო სა-ბანკო ორგანიზაციებიდან მიღებულ სესხებზე და ა. შ., რაც განაპირობებს იმას, რომ გერმანუ-ლი საბანკო სექტორისა და ზოგადად ეკონომი-კისათვის გამანადგურებელი ეფექტის მქონე არ იქნება საერთაშორისო კონიუნქტურასთან კონ-ფრონტაცია (პირიქით, ძლიერი, სუვერენული ეკონომიკის პირობებში, გარკვეული დოზით იზოლაცია შიდა ბაზრის განვითარების ინსტ-რუმენტადაც კი განიხილება). ამის საპირისპი-როდ, ქართული საბანკო სექტორი და ეკონომი-კა მთლიანად არის დამოკიდებული დასავლურ კაპიტალზე და დასავლურ პოლიტიკურ გარე-მოზე, მის წინააღმდეგ წასვლა დამანგრეველი და შეუქცევადი პროცესების განმაპირობებელი იქნებოდა, როგორც ბანკებისათვის, ისე მთლი-ანად ეკონომიკისათვის. ამას ზუსტად იაზრებ-და ქართველი კანონმდებელი, როდესაც კომერ-ციული ბანკების შესახებ კანონში განერა „დის-ქლეიმერის“ ტიპის „ღია“ დათქმები, რომლებიც უფლებას აძლევენ ქართულ ბანკებს საკუთარი სახელშეკრულებო პოლიტიკა თუ ვალდებულე-ბათა პროგრამა ამ ხელშეკრულებების ფარგლე-

ბში ააგონ და მოარგონ დასავლელი პარტნიო-რების სტანდარტსა და მოთხოვნებს. რეალუ-რად, საქართველოში სწორედ ეს წარმოადგენს კანონისმიერ პარადიგმას და, შესაბამისად, ამა თუ იმ ფორმით დასავლურ სანქციებთან მიერ-თება, მაშინაც კი, როდესაც ის კანონში პირდა-პირ არ არის გათვალისწინებული, ამ პარადიგ-მის ნაწილსა და მის ლოგიკურ გაგრძელებას წა-რმოადგენს.

ბბ) „სიცხადის პრინციპის“ დაცვა სტან-დარტულ პირობებში

გარდა ზემოხსენებულისა, სტანდარტული პირობის შეუსაბამობა ნდობისა და კეთილსინ-დისიერების პრინციპთან შეიძლება გამონეუ-ლი იყოს პირობის არაცალსახა და გაუგებარი ფორმულირებით („სიცხადის პრინციპი“). სტანდარტული პირობა, რომელიც წინააღმდე-გობაში მოდის ამ სიცხადის პრინციპთან, ასევე ბათილია სკ-ის 346-ე მუხლის მიხედვით.

სტანდარტულმა პირობებმა არ უნდა შენილ-ბოს კონტრაჰენტის (განსაკუთრებით მომხმარებლის) სამართლებრივი პოზიციები და წარ-მოშვას იმის საფრთხე, რომ ის ვერ განახორცი-ელებს საკუთარ უფლებებს ამ ბუნდოვანების გამო¹¹ ან ვერ „მოიგერიებს“ მეორე მხარის მიერ მისთვის წაყენებულ მოთხოვნებს.¹² ამიტომაც კონტრაჰენტის უფლებები და მოვალეობები მა-ქსიმალურად ერთმნიშვნელოვნად და ცალსა-ხად უნდა იყოს განერილი.¹³ წინაპირობები და სამართლებრივი შედეგები უნდა იყოს შეძლები-სდაგვარად ზუსტად ჩამოყალიბებული,¹⁴ ისე, რომ შემთავაზებელს არ უნდა დარჩეს გაუმარ-თლებელი „მანევრირების“ საშუალება.¹⁵ სიცხა-დის პრინციპის გამოხატულებაა, ასევე, 343-ე-344-ე მუხლები, რომლებიც გამორიცხავენ მთე-ლი რიგი პირობების მოქმედებას მათი ხელშეკ-რულებაში ჩართვის გამორიცხვით. მეორე მხ-

¹¹ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 23; BGH NJW 2013, 219.

¹² რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 23; BGHZ 104, 93; BGHZ 106, 49.

¹³ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 23; BGH NJW-RR 2018, 198.

¹⁴ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 23; BGH NJW 2004, 1738; NJW 2008, 1438.

¹⁵ რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, წიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 346 ველი 23; BGHZ 164, 16.

რიც, სტანდარტული პირობა შეიძლება გახდეს ხელშეკრულების ნაწილი და, მიუხედავად ამისა, იყოს ბათილი, როგორც არაცალსახა. თუმცა სიცხადის მოთხოვნის დარღვევამ ავტომატურად არ უნდა გამოიწვიოს პირობის ბათილობა სისტემური საფუძვლებიდან გამომდინარე; გარკვეულ შემთხვევებში ეს არანამდვილობა კონტრაქტის უარეს მდგომარეობაში ჩააყენებდა, ვიდრე ამ პირობის მის სასარგებლოდ განმარტება (345). ამიტომაც „სიცხადის მოთხოვნის“ დარღვევის გამო პირობა მხოლოდ მაშინ არის არანამდვილი, როდესაც სიცხადის დეფიციტი შეიძლება შეფასდეს როგორც კლიენტის დაზიანება ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპის საწინააღმდეგოდ.¹⁶

ამ კონტექსტში დგება საკითხი, სტანდარტული პირობა, რომელიც შეიცავს **Compliance**-დათქმას და ზოგადად უთითებს უცხოურ დანაწესებზე, რომლებიც, როგორც ხშირად არის ხოლმე ცალკეული ქვეყნების სანქციების შემთხვევაში, თვალუწვდენელი, კომპლექსური და მუდმივცვალებადია, ეწინააღმდეგება თუ არა ამ „სიცხადის“ მოთხოვნას სკ-ის 346-ე მუხლის მიხედვით. სიცხადის მოთხოვნა არ არის დაცული, როდესაც უცხოური რეგულაციები მუდმივად იცვლება და სამართლებრივი მდგომარეობის გამორკვევა შეიძლება მხოლოდ ამ საკითხზე სპეციალიზებული უცხოელი იურისტების დახმარებით. პრობლემურია ასევე შემთხვევა, როდესაც უცხოური სანქციების დანაწესები ხელშეკრულების ერთ-ერთ მხარეს აკისრებენ ვალდებულებებს, რომლებიც ამ უკანასკნელისათვის განუჭვრეტელი და შეუსრულებელია. ეს შეიძლება იყოს იმ შემთხვევაში, როდესაც სანქციები ეხება ასევე ხელშეკრულების მხარესთან დაკავშირებულ საწარმოს ან ვრცელდება მიმწოდებელთა ჯაჭვზე.¹⁷

ქართულ საბანკო-სახელშეკრულებო პრაქტიკაში სტანდარტულ პირობებში გვხვდება შემდეგი წესი:

ან/და თუ კლიენტი ან/და პირი, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ აკონტროლებს ან ფლობს კლიენტს, ან/და ქვეყანა/ტერიტორია,

რომლის რეზიდენტიც არის კლიენტი ან რომელიც დაფუძნებულია/რეგისტრირებულია ან მდებარეობს ან ოპერირებს კლიენტი, მოხვდება კონკრეტული, სანქცირებული ქვეყნების/ ტერიტორიების ან/და პირების სიაში, რომელიც გამოცემულია/წარმოებულია სანქციების ორგანოს მიერ

ამ პირობის თანახმად, ბანკი ხელშეკრულების შეწყვეტისა და სხვა მსგავს უფლებებს იტოვებს არა ზოგადად, როდესაც სანქციების ქვეშ მოხვდება მის კონტრაქტთან გარიგებით დაკავშირებული საწარმო თუ მის ქსელში ჩართული მიმწოდებელი, არამედ უშუალოდ მისი სტრუქტურული ერთეული ან ის ქვეყანა, რომელიც წარმოადგენს მისი ეკონომიკური აქტივობის მთავარ არეალს და რომელთანაც განუყოფლად არის დაკავშირებული (იხდის გადასახადებს, ვალდებულია ითანამშრომლოს ადგილობრივ მთავრობასთან და გაუმჟღავნოს მას შესაბამისი ინფორმაცია და ა. შ.). კერძოდ, ზემოთ ხსენებული გადაწყვეტის მიხედვით, არატრანსპარენტული/არაცხადია სტანდარტული პირობა, რომელიც ამ პირობის შემთავაზებლის კონტრაქტთან მხოლოდ გარიგებით დაკავშირებული პირის დასანქცირებაზე აკეთებს აქცენტს – გარიგება მხარეს შეიძლება აკავშირებდეს განუსაზღვრელი რაოდენობის მესამე პირებთან. ამ ტიპის კონტაქტი არ გულისხმობს, თუნდაც თეორიულად, რომ ეს მხარეც რაიმე ფორმით/არაპირდაპირ ექცევა სანქციების მოქმედების არეალში (ან ხელს უწყობს დასანქცირებულ მხარეს) და ეს მისთვის რაიმე ფორმით განჭვრეტადია. ამის საპირისპიროდ, როდესაც სანქციების საბაბით ხელშეკრულების შეწყვეტა მიბმულია კომპანიის ფილიალის ან იმ ქვეყანის დასანქცირებაზე, სადაც ხელშეკრულების მხარეა რეგისტრირებული, აქ ნებისმიერ შემთხვევაში სახეზეა მყარი კავშირი – ხელშეკრულების მხარე გარკვეული დოზით თავად არის „თანამონაწილე“ სანქციის განმაპირობებელ გარემოებებში და, ამგვარად, მისთვის ეს განჭვრეტადია. უფრო მარტივად რომ აღვწეროთ: თუ კომპანია

¹⁶ Stadler, in Jauernig OK BGB, 17. Aufl., 2018, § 307 Rn. 7.

¹⁷ Spießhofer/Graf von Westphalen, Corporate Social Responsibility und AGB-Recht, BB 2017, 75.

თავად არის დაარსებული ან აქვს ფილიალი ისეთ ქვეყანაში, რომელიც მუდმივად სანქციების რისკის ქვეშაა, როგორც არის, მაგალითად, ირანი, მისთვის სრულებით განჭვრეტადი და მოსალოდნელია ის რისკი, რომ ირანის მიმართ სანქციების მორიგი პაკეტის ამოქმედება მასაც შეეხება. ამის საპირისპიროდ, თუ კომპანიის ასი კონტრაქტორიდან მხოლოდ ერთ-ერთია ირანული სანარმო, სანქციების გავრცელების რისკი მისთვის წინასწარ გამოთვლადი არ არის.

ბანკის მიერ წაყენებული სტანდარტული პირობის შემთხვევაში ზემოთ აღწერილთაგან პირველი ვარიანტი გვაქვს სახეზე – სანქციის გავრცელება ბანკის კონტრაქტზე ხდება ამ კონტრაქტთან მხოლოდ მყარად დაკავშირებული, არაგარდამავალი და წინასწარ განჭვრეტადი გარემოებების (ფილიალის დასანქცირება/წარმომავლობის ქვეყანა) საფუძველზე. შესაბამისად, ამ ნაწილში ბანკის მხრიდან სტანდარტული პირობის სიცხადის პრინციპი დარღვეული არ არის.

რაც შეეხება მუდმივცვალებადობას, ის სახეზეა, როდესაც სანქცია ხან მოსალოდნელია და ხან მოულოდნელი. თუ სანქციის დაწესება გარკვეულ ერთიან ლოგიკურ ხაზს მიჰყვება, ის ცვალებადი არ არის: შესაბამისი სტანდარტული პირობის შემთავაზებელმა მხარემ შეიძლება სრულებით მოულოდნელ სანქციაზე გააკეთოს აქცენტი (თავი დაიზღვიოს მხოლოდ ექსტრემალური სცენარისაგან, როდესაც ეს მოულოდნელი სანქცია რეალიზდება) ან, პირიქით, სრულებით მოსალოდნელი სანქციის შემთხვევაში გაითვალისწინოს ხელშეკრულების ცალმხრივად შეწყვეტის უფლება, მაგრამ არც ერთი და არც მეორე არ ჩაითვლება მუდმივცვალებადად. ამგვარად, მუდმივცვალებადია სანქცია, რომელიც „მოსალოდნელობაც“ დროის მოკლე პერიოდში მუდმივად ვარირებს.

ცალკეული ქართული ბანკები ხელშეკრულების ცალმხრივად შეწყვეტის/მისი მოდიფიცირების/შესრულებაზე ცალმხრივად უარის თქმის საფუძველად უთითებენ შემდეგზე:

გაერთიანებული სამეფოს საგარეო, თანამეგობრობისა და განვითარების ოფისის (Foreign, Commonwealth & Development Office)

(რომლის მიერ დადგენილი სანქციები ადმინისტრირდება ფინანსური სანქციების იმპლემენტაციის სამსახურის მიერ), ამერიკის შეერთებული შტატების უცხოური აქტივების კონტროლის სამსახურის, ევროპის კავშირის ან/და გაერთიანებული ერების უშიშროების საბჭოს ან/და მათი ნებისმიერი სამართალმემკვიდრის (შემდგომში - სანქციების ორგანო) მიერ დაწესებული ნებისმიერი სანქცია.

ამით სახეზეა კონკრეტული ორი ქვეყნის სახელმწიფო ორგანოებისა და ორი საერთაშორისო, ყველაზე ავტორიტარული ორგანიზაციის მიერ მიღებულ სანქციებზე მითითება. თითოეულ ამ ორგანიზაციას აქვს მკაფიოდ გამოკვეთილი პოლიტიკა ამ კუთხით და თითოეულის პოლიტიკა უნისონში მოდის ერთმანეთთან. სანქციების ობიექტი და მათი დაწესების მთავარი პრინციპი წინასწარ განსაზღვრულია – ესენი არიან არადემოკრატიული/ნაკლებდემოკრატიული რეჟიმის ქვეყნები და სანქციების მიზეზიც და ტენდენციაც არის საკმაოდ სწორხაზოვანი, კერძოდ, ამ ქვეყნებში მიმდინარე არადემოკრატიული პროცესები. მათ სანქციებს ყოველთვის აღმავალი ტენდენცია აქვთ, თუ არ იცვლება ამ ქვეყნებში მიმდინარე პროცესების დემოკრატიულობის ხარისხი. ამით, ბანკის კონტრაქტის ყოველთვის აქვს შესაძლებლობა თვალი ადევნოს პოლიტიკურ პროცესებს (რომელთა დინამიკაც, კონკრეტული ხელშეკრულების მიმდინარეობის პერიოდში, ჩვეულებრივ, უცვლელი რჩება და რადიკალური რყევებისათვის უფრო ხანგრძლივ პერიოდს საჭიროებს), რათა მისთვის, როგორც ხელშეკრულების დადებამდე, ისე მისი მიმდინარეობისას, წინასწარმოსალოდნელი და გათვლადი იყოს მეორე მხარის მიერ ამ პირობის გამოყენების შედეგად წარმოშობილი რისკი. ამგვარად, მუდმივცვალებადობის მომენტი, რაც განპირობებულია იმით, რომ უცხო ქვეყნის სანქციების გავრცელება ხელშეკრულების მხარეზე დროის მოკლე პერიოდში ხან სავარაუდოა და ხან არა, აქ სახეზე არ არის.

თუმცა სტანდარტული პირობების ნამდვილობისაგან დამოუკიდებლად, უცხოური სანქციებიდან გამომდინარე, ბანკი შეიძლება ავტომატურად იყოს გათავისუფლებული დასანქცი-

რებული კონტრაქტის მიმართ შესრულების ვალდებულებისაგან, რაც ქვემოთ „შეუძლებლობის“ თავში დეტალურად იქნება განხილული.

ბ) საერთაშორის კერძო სამართლის შესახებ კანონის 35 III მუხლი

უცხოური სანქციები, ჩვეულებრივ, წარმოადგენენ იმპერატიულ ნორმებს რომი I-რეგულაციის 9 III მუხლის მიხედვით, რომლებიც, შესაძლოა, ძალაში იყოს, დამოუკიდებლად ხელშეკრულებაზე გამოყენებადი სამართლისა: „სასამართლომ შესაძლოა გამოიყენოს იმ ქვეყნის სამართლის უპირატესი მოქმედების იმპერატიული ნორმები, სადაც სახელშეკრულებო ვალდებულებები შესრულდა ან უნდა შესრულდეს, იმ ფარგლებში, რომელშიც აღნიშნული იმპერატიული ნორმები ხელშეკრულების შესრულებას უკანონოდ აცხადებენ. ამ ნორმების გამოყენების საკითხის გადაწყვეტისას სასამართლომ მხედველობაში უნდა მიიღოს მათი შინაარსი და მიზანი, ასევე, მათი გამოყენების თუ გამოყენებლობის შედეგები.“

მართალია, საქართველო არ წარმოადგენს რომი I-რეგულაციის მიერთებულ ქვეყანას, თუმცა, საერთაშორის კერძო სამართლის შესახებ კანონის 35 III მუხლის მიხედვით, თეორიულად შესაძლებელია სანქციების დანაწესების პირდაპირ ამოქმედება, თუ ხელშეკრულების შესრულების ადგილს ის ქვეყანა წარმოადგენს, სადაც ეს სანქცია მოქმედებს და შედეგად გამოიწვევს იმას, რომ ხელშეკრულების შესრულება არამართლზომიერი იქნება ამ ადგილზე (მაგ., ამერიკული ბანკი დაბლოკავს ტრანზაქციას და ა. შ.).¹⁸ ამის წინაპირობაა, რომ სანქციის დანაწესი მოქმედებდეს ხელშეკრულების შესრულების

ადგილზე, კრძალავდეს ამ შესრულებას და ემყარებოდეს იმ ფასეულობებს, რომელსაც იზიარებს ქართული სამართალი.¹⁹ თუმცა, როგორც რომი I-რეგულაციის 9 III მუხლის, ისე ქართული კანონის 35 III მუხლის მეშვეობით უცხოური სანქციის სამართლებრივი შედეგების გათვალისწინება ნაციონალურ კანონმდებლობაში გამოირიცხება, თუ სანქცია ემყარება პოლიტიკურ გადაწყვეტილებას, რომელიც შიდა ადმინისტრაციული მითითების მეშვეობით უნდა განხორციელდეს.

გ) სანქციების გავრცელება ბანკისათვის კონკრეტული უარყოფითი შედეგიდან გამომდინარე – Force-Majeure-, Hardship-ისა და მოშლის დათქმები

ზემოთ მოყვანილი სტანდარტული პირობები ეხებოდა შემთხვევას, როდესაც ბანკი აბსტრაქტულად, მის კონკრეტულ ზიანსა და ზოგადად უარყოფით შედეგებზე მითითების გარეშე (რასაც იწვევს მისთვის უცხოური სანქციების ქვეშ მოხვედრილ კონკრაქტთან სახელშეკრულებო ურთიერთობაში დარჩენა ან მის მიმართ შესრულება) უფლებას იტოვებს შეწყვიტოს დასაწყისი მხარესთან ურთიერთობა, უარი თქვას მის მიმართ ცალკეული შესრულების განხორციელებაზე, გაუძვიროს მომსახურება და ა. შ.

ამისაგან გასამიჯნია ის სტანდარტული პირობა, რომელიც ბანკს ზემოთ ხსენებულ უფლებებს ანიჭებს არა აბსტრაქტულად, მხოლოდ იმის გამო, რომ უცხო ქვეყანამ მის კონტრაქტს დაუწესა სანქციები, არამედ კონკრეტულად – იმ უარყოფითი შედეგების გათვალისწინებით, რომლებიც დადგება ბანკისათვის ამ სანქციებთან არ მიერთებით.²⁰

¹⁸ შდრ. OLG Frankfurt a. M. NJW 2018, 3591.

¹⁹ შდრ. OLG Frankfurt a. M. NJW 2018, 3591 Rn. 33bb) ff.

²⁰ ამჟამად ბანკი ამ ტიპის, კონკრეტულ უარყოფით შედეგზე მიბმულ დათქმას არ იყენებს, თუმცა ეს უაღრესად მომგებიანი იქნებოდა, რადგან ეს დათქმა, გაცილებით მარტივად „უძლებს“ სტანდარტული პირობების კონტროლს, გამომდინარე იქიდან, რომ აქ ცალსახაა ბანკის საკუთარი ინტერესი (რომელიც გადაწონის მეორე მხარის ინტერესს) და ვინაობა საავარაუდო სანქციათა წრეც და ხდება ნაკლებ „თვალუწვდენელი“, რაც, როგორც ზემოთ აღინიშნა,

შეიძლება გახდეს სტანდარტული პირობის გაბათილების მიზეზი. პრობლემურია ის გარემოება, რომ, თუ სასამართლო არანამდვილად ჩათვლის ბანკის მიერ გამოყენებულ აბსტრაქტულ პირობებს, მათი მოქმედების დაყვანა სამართლებრივად დასაშვებ მასშტაბამდე („მოქმედების შემნარჩუნებელი რედუქცია“, რუსიაშვილი/ალადაშვილი, სამოქალაქო სამართლის კომენტარი, ნიგნი 3, ჭანტურია (რედ.), 2019, მუხ. 344 11-ე და მომდევნო ველები), ანუ სასამართლო მას მთლიანად გააბათილებს და არა მხოლოდ იმ ნაწილში, რაც აღემატება სასამართლოს

ზემოთ თქმულთან დაკავშირებით გერმანულ სამართალში წარმოიშობა პრობლემა, თუ რამდენად უშლის ხელს ხსენებული კანონის 7 1 პარაგრაფი ისეთი დათქმების ნამდვილობას სტანდარტულ პირობებში, როგორიცაა სანქციებიდან გამომდინარე *Force-Majeure*-, *Hardship*-ისა და მოშლის დათქმები. *Force-Majeure*-სა და *Hardship*-ის დათქმების მიხედვით, სანქციები წარმოადგენენ შესრულების შეფერხების ან შესრულების გართულების შემთხვევას. იმ ქვეყნებში ინვესტიციისას, რომლებიც მუდმივად დგანან სანქციების საფრთხის ქვეშ და აქვთ მუდმივცვალებადი და გააქტიურებადი სასანქციო სტატუსი, ეს საინვესტიციო ხელშეკრულებები, ჩვეულებრივ, სანქციების გააქტიურების შემთხვევაში ითვალისწინებენ მოშლის დათქმას, რომლითაც მთავრდება საქმიანი ურთიერთობა ან ამ ურთიერთობის დამთავრების სხვაგვარ შესაძლებლობას (მაგ., *Put-Option Joint Venture*-ხელშეკრულებაში).

ამგვარი დათქმა გერმანულ სამართალში შეიძლება კოლიდირებდეს ზემოთ ხსენებული კანონის 7 1 პარაგრაფთან, თუ უცხო ქვეყნის მიერ გამოცხადებულ ბოიკოტთან მიერთებას ითვალისწინებს. თუმცა ამ შემთხვევაში დეტალური განსხვავების გაკეთებაა საჭირო უცხოური სანქციის დანაწესის სამართლებრივ აღიარებასა (რაც შეიძლება დაუშვებელი იყოს) და სანქციის ფაქტობრივი შედეგების გათვალისწინებას შორის, როდესაც, მართალია, ხელშეკრულების მხარე სამართლებრივად არ აღიარებს ამ სანქციას, თუმცა სანქციის ფაქტობრივი შედეგები აკარგეინებენ რა მას სახელშეკრულებო ინტერესს, ეს მხარე იტოვებს უფლებას, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე. თუ ზემოთ ხსენებული გარდაქმნითი უფლებები (მოშლა, გასვლა და ა. შ.) უკავშირდება იმ ფაქტს, რომ სანქციების გამო შეუძლებელი ხდება მიწოდება, აშენება ან გადახდა (მაგ., *Swift*-ის გათიშვა), არ არის სახეზე უცხოური ბოიკოტისადმი მიერთება – მხარეები, აქ, არ კისრულობენ უცხოური სამართლებრივი წესრიგის დაცვას – და ეს დათქმა დასაშვებია სტანდარტულ პირობებში.

იგივე შემთხვევა გვაქვს სახეზე, როდესაც ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარე თავად გახდება სანქციების სამიზნე, თუ არ შეწყვეტს ურთიერთობას დასანქცირებულ კონტრაქტთან. აქაც სახეზეა არა პირდაპირი და აბსტრაქტული მიერთება უცხო ქვეყნის მიერ გამოცხადებულ ბოიკოტთან, არამედ ხელშეკრულებაში საკუთარი ინტერესების იმ რისკისაგან დაცვის მექანიზმის ჩადება, რომელიც მეორე მხარის სფეროდან მომდინარეობს და რომლის პრევენციაც სხვაგვარად შეუძლებელია.

ამ პირობის მოქმედება, ფარგლები და გარდაუვალობა, თავიდანვე შეცნობადია მეორე მხარისათვის. ის არ არის მოულოდნელი ან ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპთან შეუსაბამო სკ-ის 346-ე მუხლის გაგებით – იმ მხარის კონტრაქტის, რომელსაც შეიძლება ემუქრებოდეს სანქციები და ამგვარად ეს მისი სფეროდან მომდინარე რისკია, თავს იზღვევს ამ რისკის რეალიზების შემთხვევისაგან და ცდილობს გადაარჩინოს საკუთარი სახელშეკრულებო თუ მის მიღმა მდებარე ინტერესები. სახელშეკრულებო ვალდებულებისათვის ამგვარი ზღვრის დადება წარმოადგენს კერძო ავტონომიის დასაშვებ გამოვლინებას. ის ფაქტი, რომ ეს გადაწყვეტა არ მოდის წინააღმდეგობაში ზოგად კანონისმიერ პარადიგმასთან, რასაც ადასტურებს სამოქალაქო კოდექსში ისეთი ნორმების არსებობა, როგორებიცაა სკ-ის 398-ე, 399-ე, 405 II გ) მუხლები და ა. შ. ყველა აღნიშნული და ასევე მთელი რიგი სხვა ნორმები ემყარება იმ პრინციპს, რომ მხარეს აქვს უფლება, დროულად შეწყვიტოს სახელშეკრულებო ურთიერთობა და დაიცვას თავი იმ რისკის რეალიზებისაგან, რომელიც სახელშეკრულებო მიზანს ან მხარეთა უფრო შორს მიმავალ ინტერესს (დასანქცირებულ მხარესთან ურთიერთობაში დარჩენის შემთხვევაში ყველა სხვა კლიენტის დაკარგვა) ჩაშლით ემუქრება.

ამიტომაც გერმანულ სამართალში პირობა, რომელიც სანქციას აკვალიფიცირებს *Force-Majeure*-დ ან *Hardship*-ად, მათი ფაქტობრივი შედეგებიდან გამომდინარე, ცალსახად

მიერ მონიშნულ დასაშვებ ფარგლებს. ქვემოთ მოყვანილი იქნება ჰიპოთეტური მსჯელობა ამ, ბანკისათვის კონკრეტულ უარყოფით შედეგზე

მიბმული, სტანდარტული დათქმის („*Force-Majeure*-, *Hardship*-ისა და მოშლის დათქმები“) სამართლებრივი ნამდვილობის შესაძლებლობა.

დასაშვებად არის მიჩნეული და არ ზღუდავს საგარეო ვაჭრობას ან ქვეყნის საგარეო პოლიტიკურ ინტერესებს.

განსხვავებით სანქციებისადმი და მითუმეტეს ბოიკოტისადმი აბსტრაქტულად მიერთებისგან, რომელიც გარკვეულწილად პოლიტიკურ განაცხადს წარმოადგენს, საკუთარი კონკრეტული ინტერესების დაცვა და რეალური უარყოფითი შედეგების ამარიდებელი სახელშეკრულებო დათქმის გაკეთება, თუ ამით არ არღვევს რაიმე კონკრეტულ ნორმას ან სამართლის პრინციპს, თითოეულ მხარეს შეუძლია შეუზღუდავად და ეს მოცულია მისი კერძო ავტონომიით.

დ) უცხოური კანონი = ამორალურობა, სკ-ის 54-ე მუხლის მე-3 ვარიანტი

შემდეგი შესაძლებლობა, უცხოური რეგულატორული რეჟიმის მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულებაზე გავრცელებისა, არის ამორალურობა.

შესრულება, რომლის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ კანონის დარღვევით, არის სამართლებრივად შეუძლებელი და ათავისუფლებს მოვალეს (ბანკს) შესრულების ვალდებულებისაგან (იხ. შეუძლებლობასთან დაკავშირებით დეტალურად ქვემოთ). უცხოური სამართლებრივი ნორმები არ წარმოადგენენ ამკრძალავ კანონს სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის მიხედვით,²¹ თუმცა, გამონაკლისის სახით, შეიძლება დააფუძნონ მათი დამრღვევი/გვერდის ამგვარი გარიგების ამორალურობა. ეს ეხება როგორც უშუალოდ მავალდებულებელ, ისე სანივთო/განკარგვით გარიგებებს (მაგ., ბანკის მხრიდან მანამდე ნაკისრი ვალდებულების შესასრულებლად განხორციელებული ტრანზაქცია, რომელიც ასევე გარიგებაა²²). თუ ხელშეკრულების შესრულება ამორალურია, ესეც სამართლებრივი შეუძლებლობის განმაპირობებელია.

მაგალითად, თუ მხარეთა შორის დადებული გარიგება მიზნად ისახავს უცხოური ემბარგოს დანაწესების გვერდის ავლას, უცხო ქვეყნის შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოების მოტყუების გზით, ამ გარიგების შესრულება არის შეუძლებელი სამართლებრივი შეუძლებლობის გამო.²³ ასევე, მაგალითად, გარიგების შესრულება, რომელიც უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის მიხედვით ქრთამის დეფინიციის ქვეშ ექცევა, არის ამორალური და, შესაბამისად, შეუძლებელი.²⁴ იხ. შეუძლებლობასთან დაკავშირებით დეტალურად ქვემოთ.

II. სანქციები და ბანკის ვალდებულებები ლენდერებთან/კორესპონდენტ ბანკებთან

Force-Majeure-ის ან Hardship-ის და მსგავსი დათქმებისაგან განსხვავებით, როდესაც მხარეები ნაწილობრივ თავად განსაზღვრავენ მათ შემადგენლობას (რა თქმა უნდა, გარკვეულ, მნიშვნელოვან ობიექტურ გარემოებებზე მიბმით), ისეთი გარემოებები, რომლებიც წარმოადგენენ შესრულების შეუძლებლობას, ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლას (სკ-ის 398-ე მუხლი) თუ გრძელვადიან ურთიერთობაზე უარის საფუძველს (სკ-ის 399-ე მუხლი), ავტომატურად იწვევენ შესაბამის სამართლებრივ შედეგს და არ საჭიროებენ სახელშეკრულებო დათქმას. მაგალითად, თუ სანქციები ბანკის მხრიდან შესრულებას შეუძლებელს ხდის, ბანკი ავტომატურად თავისუფლდება ამ ვალდებულებისაგან. სკ-ი 398-ე მუხლის წინაპირობების შესრულება ავტომატურად, კანონის საფუძველზე ანიჭებს ბანკს მისადაგებისა და შემდგომ ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებას, ხოლო სკ-ის 399-ე მუხლი – მოშლის უფლებას.

²¹ BeckOK BGB/Wendtland, 63. Ed. 1.8.2022, BGB § 134 Rn. 6.

²² რუსიაშვილი, გამიჯვნის პრინციპი ქართულ სანივთო სამართალში, შედარებითი სამართლის ჟურნალი, 1/2019, 30-ე და მომდევნო გვერდები; რუსიაშვილი/სირდაძე/ეგნატაშვილი, სანივთო

სამართალი, თბილისი 2019, 144-ე და მომდევნო გვერდები.

²³ BGH NJW 1961, 822; BGH, NJW 1962, 1437; BGH, NJW 1991, 634.

²⁴ BGH NJW 1985, 2406.

1. სანქციებით გამოწვეული შესრულების შეუძლებლობა, ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლა და უარი გრძელვადიან ურთიერთობებზე

მაშინაც კი, როდესაც უცხო ქვეყნის კანონით დადგენილი სანქცია ნაციონალურ კანონმდებლობაში არ არის იმპლემენტირებული და არ ვრცელდება მხარეთა შორის ურთიერთობაზე არც საერთაშორისო კერძო სამართლის წესების მიხედვით, ამ სანქციის არსებობა მაინც შეიძლება განაპირობებდეს შეუძლებლობას (იხ. გსკ-ის 275 I მუხლი), ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლას (სკ-ის 398-ე მუხლი) ან გრძელვადიან ურთიერთობაზე უარის თქმის საფუძველს (სკ-ის 399-ე მუხლი). საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ კანონის მე-5 მუხლი ან რომელიმე სხვა მუხლი ამ გადაწყვეტას არ ეწინააღმდეგება.²⁵ ევროპული კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, უცხოური სანქციების დანაწესების ფაქტობრივი შედეგები მაშინაც კი ახდენენ გავლენას ხელშეკრულების შესრულებაზე, როდესაც ამ უცხოურ ნორმას ნაციონალურ დონეზე არც პირდაპირი და არც არაპირდაპირი მოქმედება არ აქვს.²⁶

თუ ხელშეკრულების ერთი მხარისათვის დაწესებული სანქციები მეორე მხარეს აკარგვინებს სხვა კონტრაქტებთან სახელშეკრულებო ურთიერთობის გაგრძელების შესაძლებლობას, საფრთხეს უქმნის მის ეკონომიკურ არსებობასა და ა. შ., ეს ყველაფერი შეიძლება გახდეს, უცხო ქვეყნის სანქციების ფაქტობრივი შედეგის გამო, ზემოთ ხსენებული მექანიზმების გააქტიურების საფუძველი.

ა) შეუძლებლობა

ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობა წარმოადგენს ამ ვალდებულების გამაქარწყლებელ სამართლებრივ გარემოებას და მოვალის გათავისუფლების საფუძველს.²⁷

შეუძლებლობის მთელი რიგი ფორმებიდან სანქციების კონტექსტში მნიშვნელოვანია: სუბიექტური შეუძლებლობა, ეკონომიკური შეუძლებლობა და სამართლებრივი შეუძლებლობა (რომელიც გარკვეულწილად უკვე ნახსენები იყო ზემოთ), თითოეულმა მათგანმა ბანკი შეიძლება გაათავისუფლოს დასანქცირებული მხარის მიმართ შესრულების ვალდებულებისაგან.

აა) სუბიექტური შეუძლებლობა

სუბიექტური შეუძლებლობა გათანაბრებულია ობიექტურთან და ათავისუფლებს მოვალეს შესრულების ვალდებულებისაგან.²⁸ ფრანკფურტის უმაღლესმა სასამართლომ²⁹ Kuwait-Airways-გადაწყვეტილებაში მიუთითა, რომ ქუვეითური ბოიკოტის ნორმები, მაშინაც კი, როდესაც გერმანიაში არ არის სამართლებრივად აღიარებული, ფაქტობრივად ხელს უშლიან ებრაული წარმოშობის მგზავრების გადაყვანას ფრანკფურტიდან ბანკოკში ქუვეითის გავლით და ამ მიზეზით სახეზე იყო შესრულების ვალდებულების გამომრიცხავი შეუძლებლობა. გერმანული ავიაკომპანიები თავისუფლდებოდნენ შესრულების ვალდებულებისაგან. გამომდინარე იქიდან, რომ შეუძლებლობა არის ფაქტის და არა ნორმატიული შეფასებითი მსჯელობის საკითხი, არ დგებოდა შესაბამისი ქუვეითური დანაწესების აღიარების საკითხი. ამგვარად, უცხოური სანქცია, როგორც შესრულების შესაძლებლობის გამომრიცხავი ფაქტი, მაშინაც კი გასათვალისწინებელია, როდესაც შესაბამისი ნორმის შინაარსი და მიზანი ეწინააღმდეგება ნაციონალური მართლწესრიგის ძირითად ფასეულობებს.

ბბ) ეკონომიკური შეუძლებლობა

ვალდებულების შესრულების (სუბიექტური) შეუძლებლობის სამართლებრივ შემადგენლობაზე აპელირებისათვის აუცილებელია, რომ კონკრეტულ მოვალეს არ შესწევდეს ამ შესრულებ-

²⁵ EuGH NJW 2017, 141.

²⁶ EuGH NJW 2017, 141.

²⁷ იხ. შეჯამებული სახით რუსიაშვილი, პანდემიის პერიოდში საბანკო კრედიტის გადავადება – შესრულების შეუძლებლობა და ვადის გადაცილება,

შედარებითი სამართლის ჟურნალი 9/2022, მე-2 და მომდევნო გვერდები.

²⁸ რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბილისი 2020, 6.

²⁹ OLG Frankfurt a. M. NJW 2019, 3591.

ბის განხორციელების უნარი, მისი მხრიდან ეს შესრულება გამორიცხული უნდა იყოს. შეუძლებლობის ამ ფორმისაგან უნდა განვასხვაოთ შემთხვევა, როდესაც მოვალეს შესრულების განხორციელება ფაქტობრივად ძალუძს, თუმცა ეს ისეთ ეკონომიკურ რისკებთან/დანაკარგებთან არის დაკავშირებული, რომ მას ეს ველარ მოეთხოვება. სანქციის ქვეშ მოხვედრილი მხარის მიმართ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების (ეკონომიკური) შეუძლებლობაა სახეზე, როდესაც მის კონტრაჰენტს, მართალია, ფაქტობრივად შეუძლია ამ შესრულების განხორციელება, თუმცა სანაცვლოდ ემუქრება მესამე ქვეყნებისაგან/მხარეებისაგან იმგვარი უარყოფითი შედეგები/სანაცვლო სანქციები (გამოთიშვა ამერიკული თუ ევროპული ბაზრიდან, ქონების გაყინვა ამ ქვეყნებში, მენეჯმენტის წარმომადგენელთათვის ქვეყანაში შესვლის აკრძალვა და ა. შ.), რომელიც ძირს გამოუთხრის მის ეკონომიკურ ბაზისს – მოვალე ბანკის მხრიდან შესრულების განხორციელებისათვის განეული მსხვერპლი არათანაზომადია მეორე მხარის ინტერესისა.

მაგალითად, თუ გერმანულმა საწარმომ იკისრა ვალდებულება მიაწოდოს ირანელ კონტრაჰენტს ირანში და თუ ამერიკის ადმინისტრაციას ამის გამო შეუძლია დააჯარიმოს ეს საწარმო, ჩვეულებრივ, შესრულება, ამის მიუხედავად, მაინც განხორციელდება (განსხვავებით ზემოთ მოყვანილი ქუვეითური სანქციის შემთხვევისაგან). თუმცა ირანში მიწოდებისათვის გერმანულ საწარმოსა და მის მენეჯმენტს შეიძლება დაეკისროს მძიმე, მისთვის ეკონომიკურად ძირის გამომთხრელი და გამანადგურებელი ამერიკული ჯარიმები. გერმანიის სამოქალაქო კოდექსში ეკონომიკური შეუძლებლობის შემთხვევა დაფიქსირებულია 275 II პარაგრაფში და ყველა სხვა ტიპის შეუძლებლობის დარად წარმოადგენს მოვალის ვალდებულებისაგან გათავისუფლების საფუძველს. ქართულ სამართალში მოქმედებს იგივე წესი.³⁰

³⁰ რუსიაშვილი, შედარებითი სამართლის ჟურნალი 9/2022 (ზემოთ სქ. 28), მე-2 და მომდევნო გვერდები; სირდაძე, შედარებითი სამართლის ჟურნალი, 1/2019, 59.

ამ წესის მიხედვით, შეუძლებლობა სახეზეა, როდესაც მოვალის მიერ შესასრულებლად გასანევი ხარჯები ბევრად აღემატება შესრულების ინტერესს. გერმანულ იურიდიულ ლიტერატურაში გაბატონებული მოსაზრების თანახმად³¹, ეს ნორმა ეხება ასევე იმ რისკებს, რომლებიც მოვალის მხრიდან დასანქცირებული მეორე მხარის მიმართ შესრულების განხორციელებას უკავშირდება – თუ ამ შესრულების განხორციელებამ შეიძლება გამოიწვიოს მოვალის ეკონომიკური განადგურება, რადგან ის თავად ხდება სანქციების/ჯარიმების სამიზნე მისი პარტნიორი ორგანიზაციების თუ ქვეყნების მხრიდან და, ამგვარად, რისკი და დანაკარგები შეუსაბამოდ მაღალია მეორე მხარის შესრულების ინტერესთან მიმართებით. მოვალე (ამ შემთხვევაში ბანკი) თავისუფლდება შესრულების ვალდებულებისაგან ეკონომიკური შეუძლებლობის გამო.

შეუძლებლობის მესამე ფორმა – „სამართლებრივი შეუძლებლობა“ – რომელიც ასევე ათავისუფლებს ბანკს შესრულების ვალდებულებისგან (და ნაწილობრივ ზემოთ უკვე ნახსენები იყო), განხილული იქნება ქვემოთ იმ სანქციების კონტექსტში, რომლებიც უკვე ნაციონალურ ნორმაშია დაფიქსირებული.

ბ) ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლა

სკ-ის 398-ე მუხლში დაფიქსირებულია ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლის ინსტიტუტი,³² რომლის შესაბამისადაც, თუ ხელშეკრულების დადების შემდეგ გარემოებები, რომლებიც ამ ხელშეკრულების დადების საფუძველი გახდა მნიშვნელოვნად შეიცვალა მისი დადების შემდეგ, მხარეს აქვს ჯერ მისადაგების, ხოლო, თუ ეს შეუძლებელია, ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლება (სკ-ის 398 III მუხლი).

სანქციები და სახელმწიფოს მხრიდან სხვაგვარი ჩარევა წარმოადგენს ხელშეკრულების მოშლის დანაწესების გამოყენების კლასიკურ შემთხვევას.³³ თუმცა პრაქტიკაში ეს დანაწესი იშ-

³¹ Mayer/Albrecht, Bankvertrag und Finanzsanktionen: Leistungsverweigerungsrecht bei drohendem Verstoß gegen US-Verordnungen? WM 2015, 1229.

³² რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი (ზემოთ სქ. 29), 121-ე და მომდევნო გვერდები.

³³ MüKoBGB/Finkenauer, 8. Aufl. 2019, § 313 Rn. 231.

ვიათად თუ გამოდგება პრობლემური შემთხვევების გადასაწყვეტად. კერძოდ, სკ-ის 398 I მუხლის გამოყენების წინაპირობაა, რომ შესაბამისი სანქცია არ იყოს წინასწარ განჭვრეტადი. წარსულში არსებული სიტუაციისაგან განსხვავებით, თანამედროვე სამყაროში სანქციები მთელი რიგი ბაზრებისათვის უკვე იმანენტურ გარემოებად იქცა. მაგალითად, ამერიკის შეერთებული შტატების სანქციები ირანის მიმართ, ისევე როგორც, რუსეთის მიმართ, ყოველთვის შესაძლებელი იყო, მაშინაც კი, როდესაც მათ სავარაუდოობის განსხვავებული ხარისხი ახასიათებდათ. მუდმივი პოლიტიკური დაძაბულობის პირობებში, რომელიც პირდაპირ აისახება საერთაშორისო ვაჭრობაზე და რომლის ინსტრუმენტსაც წარმოადგენს ამ სფეროზე ზემოქმედება, ზოგადად ყველაფერი სავარაუდოა.

ზემოთ თქმულს ემატება ისიც, რომ იმ რისკის რეალიზება, რომელიც მხოლოდ ერთი მხარის სფეროს განეკუთვნება, არ წარმოადგენს ხელშეკრულების საფუძვლის მოშლას, რადგან თითოეულმა მხარემ თავად უნდა ატაროს მისი სფეროდან მომდინარე უარყოფითი შედეგები და სკ-ის 398-ე მუხლისა თუ სხვა დანაწესის მეშვეობით ამას მეორე მხარეს ვერ გადააკისრებს.³⁴ მაგალითად, ერთი მხარის მიერ ფულის შოვნის რისკი, მაშინაც კი, როდესაც საერთო წარმოდგენას უკავშირდება, მაინც მხარის სატარებელია.³⁵

არსებობს მოსაზრება³⁶, რომლის მიხედვითაც, მაგალითად, ევროკავშირის ან გერმანული სამართლის მიერ დაწესებული შეზღუდვები, რომლებიც საერთაშორისო ვაჭრობას უკავშირდება, ევროკავშირის წევრ ქვეყანას/გერმანელ კონტრაქტს შეეარაცხება. ამ მიზეზით, საექსპორტო ხელშეკრულება, ჩვეულებრივ, იდება იმ გადადების პირობით, რომ საერთაშორისო ვაჭრობა დასაშვებია იქნება.

ამიტომაც, ჩვეულებრივ, სკ-ის 398-ე მუხლში გათვალისწინებული ინსტრუმენტი ამ სიტუაციაში დასაწესებელი მხარის კონტრაქტს არ გამოადგება. გაცილებით უფრო ეფექტიანია

მხარემ/მხარეებმა რისკები ცალსახად გადაანაწილონ და არ იყვნენ მხოლოდ კანონისმიერი დანაწესის იმედად.

გ) უარი გრძელვადიან ვალდებულებით ურთიერთობაზე

სკ-ის 399 I მუხლის მიხედვით, ხელშეკრულების თითოეულ მხარეს უფლება აქვს, მოშალოს ხელშეკრულება „პატივსადები საფუძვლიდან“ გამომდინარე. „პატივსადები საფუძველი“ სახეზეა, „როდესაც ხელშეკრულების მომშლელ მხარეს კონკრეტული ვითარების, მათ შორის, დაუძლეველი ძალისა და ორმხრივი ინტერესების გათვალისწინებით, არ შეიძლება მოეთხოვოს სახელშეკრულებო ურთიერთობის გაგრძელება შეთანხმებული ვადის ან ხელშეკრულების „ჩვეულებრივი“ მოშლისათვის დაწესებული ვადის გასვლამდე“. სკ-ის 399 I მუხლი არ უკავშირებს „პატივსადებ საფუძველს“ მხოლოდ შესრულების მოქმედებას და აღიარებს ასევე „სხვა საფუძვლებად“ შემთხვევებს, რომლებიც შეიძლება გამოწვეული იყოს მეორე მხარის პიროვნებით, ამ უკანასკნელის ბრალის გარეშე.³⁷ კონკრეტულად ბანკებთან მიმართებით, გერმანული პრაქტიკა არის შემდეგი:

სკ-ის 398 I მუხლის მიხედვით, ბანკს შეუძლია მოშალოს საბანკო ანგარიშის მომსახურების ხელშეკრულება, თუ მეორე მხრე მოხვდება ამერიკის შეერთებული შტატების მხრიდან სანქცირებულთა სიაში (როგორც, Specially Designated Nationals – „SDNs“) და ამ ურთიერთობის გაგრძელება ბანკს ამერიკული დოლარის სივრციდან გაძევებას უქადის.³⁸

თუმცა პატივსადები მიზეზით მოშლა არის *ultima ratio* და მისი წინაპირობაა, რომ ამ საფუძვლისა და მისი შედეგების აღმოფხვრა შეუძლებელი იყოს ხელშეკრულების მისადაგების გზით.³⁹ მაგალითად, ჰამბურგის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით⁴⁰, გერმანული სატელეკომუნიკაციო კომპანია ვალდებული იყო, მიეღო ნაღდი ფულით შესრუ-

³⁴ რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი (ზემოთ სქ. 29), 125.

³⁵ რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი (ზემოთ სქ. 29), 125.

³⁶ LG Hamburg RdTW 2015, 192.

³⁷ MüKoBGB/Gaier, 8. Aufl. 2018, § 314 Rn. 19.

³⁸ Karpenstein/Sangi, Iran-Sanktionen am Scheideweg: Die EU-Blocking-Verordnung und INSTEX, EuZW 2019, 309.

³⁹ OLG Hamburg BeckRS 2019, 19088.

⁴⁰ OLG Hamburg BeckRS 2019, 19088.

ლება ირანული ბანკისაგან და არ ჰქონდა პატივსაცემი საფუძვლით მოშლის უფლება, იქიდან გამომდინარე, რომ ეს ირანული ბანკი SWIFT-იდან იქნა ამორთული და უნაღდო ანგარიშსწორებას ვეღარ ახორციელებდა.

III. სანქციების გავრცელება ეროვნული ბანკის მიერ გამოცემული ინსტრუქციების საფუძველზე

1. ეროვნული ბანკის რეგულაციებში დაფიქსირებული სანქციები

თუ სანქცია დაფიქსირებულია ნაციონალური კანონმდებლობის რომელიმე ნორმაში, ეს ნორმა ამავედროულად წარმოადგენს ამკრძალავ კანონს სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის გაგებით და სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულება, რომელიც მასთან წინააღმდეგობაში მოდის, ხდება შეუძლებელი - სამართლებრივი შეუძლებლობა⁴¹.

ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება არის კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი (...) და, შესაბამისად, წარმოადგენს ამკრძალავ კანონს სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის გაგებით.

რაც შეეხება ეროვნული ბანკის ინსტრუქციას, ის ასევე შეიძლება ჩაითვალოს კანონად ამ დანაწესის მიხედვით, რადგან არის ზოგადად მხოლოდ არა მხოლოდ შიდა ვერტიკალში (როგორც, მაგალითად, ადმინისტრაციული აქტი⁴²), მის უკან დგას სახელმწიფო იძულება და ა. შ. კერძოდ, სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის გაგებით კანონად, ყველა ნორმატიულ აქტთან და სამართლებრივ განკარგულებასთან ერთად, ითვლება, ასევე იმ ორგანოს წესდებები და ინსტრუქციები, რომელიც ნორმათშემოქმედებითი საჯარო კომპეტენციით (öffentlich-rechtliche

Rechtssetzungskompetenz) არიან აღჭურვილი⁴³. არ არის აუცილებელი, რომ ნორმის დარღვევის სამართლებრივი შედეგები თავად ნორმაში (მაგ., წესდების დებულებაში) იყოს განყრტილი – ეს შედეგები გამომდინარეობს სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტიდან.⁴⁴ საქართველოს ეროვნული ბანკი წარმოადგენს სწორედ ასეთი საჯარო ნორმათშემოქმედებითი კომპეტენციით აღჭურვილ ინსტიტუციას. ეროვნული ბანკის შესახებ კანონის 1 | 2 მუხლის მიხედვით, ის არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, რომელიც მისთვის მინიჭებული, კომერციულ ბანკებზე საზედამხედველო უფლებამოსილების გამო (კანონის 48-ე, 49-ე მუხლები) იღებს ინსტრუქციებს, რომლებიც სავალდებულოდ შესასრულებელია ამ ბანკების მიერ (კანონის 55¹ VI). ამგვარად, ეს ინსტრუქციები მხოლოდ არა მხოლოდ ეროვნული ბანკის ქვემდებარე სტრუქტურული ერთეულის მიმართ, არამედ ჰორიზონტალურ სიბრტყეში, კომერციული ბანკების მიმართ, რომლებიც მას არ ექვემდებარებიან, არამედ არიან მხოლოდ მისი ზედამხედველობის ქვეშ.⁴⁵ ინსტრუქციის მოთხოვნების დარღვევა იწვევს ასევე ამ კომერციული ბანკის მიმართ ჯარიმების ამოქმედებას (სახელმწიფო იძულება), კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 30 | ა) ა.ა) მუხლი.

ა) სამართლებრივი შეუძლებლობა

თუ სახელშეკრულებო ვალდებულების მოვალისათვის შესრულების განხორციელება ფაქტობრივად შესაძლებელია, თუმცა ის ამით დაარღვევს კანონს, სახეზეა სამართლებრივი შეუძლებლობა⁴⁶. სამართლებრივი შეუძლებლობა, ისევე, როგორც შეუძლებლობის ნებისმიერი ფორმა, მოვალეს ათავისუფლებს შესრულების ვალდებულებისაგან. აქ, სწორედ ასეთ შემთხვე-

⁴¹ რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი (ზემოთ სქ. 29), 7.

⁴² ადმინისტრაციული აქტი ამ დანაწესის გაგებით ამკრძალავ კანონად ვერ იქნება მოაზრებული, MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 41.

⁴³ MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 41.

⁴⁴ MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 41; BayObLGZ 2000, 308.

⁴⁵ მაშინაც კი, თუ ეროვნული ბანკის, რომელიმე აქტი არ ჩაითვლება კანონად ზემოთ ხსენებული გაგებით, მისი

დარღვევა შეიძლება ჩაითვალოს ამორალურად (BGH BeckRS 2012, 5233 Rn. 10 ff.), რაც ვალდებულების შესრულებას, რომელიც ამ დარღვევას ითვალისწინებს, სამართლებრივად შეუძლებლად აქცევს.

⁴⁶ რუსიაშვილი, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი (ზემოთ სქ. 29), 7.

MüKoBGB/Ernst, 9. Aufl. 2022, BGB § 275 Rn. 48-56.

ვასთან გვაქვს საქმე – ბანკს, ზემოთ ხსენებული 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის გაგებით, ამკრძალავი კანონით (ეროვნული ბანკის ინსტრუქცია) ეკრძალება შესრულება იმ პირების მიმართ, რომლებიც მოხვედრილნი არიან ეროვნული ბანკის სანქციების ქვეშ. ეს ტრანზაქცია, მისი განხორციელების შემთხვევაში, იქნება ბათილი გარიგება, რადგან თავად შესრულებაც გარიგებას წარმოადგენს, უფრო ზუსტად: შესრულების შედეგის გამოწვევა გარიგების გზით ხდება („შესრულების გარიგება“)⁴⁷. შესაბამისად, ბანკისათვის შეუძლებელია ნამდვილი შესრულების განხორციელება – შესრულების შედეგის გამოწვევა, რაც წარმოადგენს სამართლებრივი შეუძლებლობის შემთხვევას და ათავისუფლებს ბანკს შესრულების ვალდებულებისაგან.

ბ) ბანკის წესდებაში დაფიქსირებული სანქციები

ზოგადად, არც კერძო და არც საჯარო კომპანიის წესდების დებულებები არ ითვლება ნორმად სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის გაგებით, რადგან აკლია „გარე“ ურთიერთობაში მოქმედება – არ წარმოადგენს სავალდებულო ქცევის წესს მესამე პირთა მიმართა – და მის უკან არ დგას სახელმწიფო იძულების მექანიზმი.

კომერციული ბანკის წესდება განსხვავდება ყველა სხვა სააქციო საზოგადოების წესდებებისაგან იმით, რომ მისი შინაარსი, მიღება, მასში ცვლილებების შეტანა და ა. შ. დამატებით სპეციალურად რეგულირდება საჯარო კანონმდებლობით (კომერციული ბანკების შესახებ კანონით). კომერციულ ბანკს თითოეულ ზემოხსენებულ ეტაპზე აკონტროლებს ეროვნული ბანკი და შეუძლია წაყენებული მოთხოვნების შეუსრულებლობის მიზეზით დააკისროს მას ჯარიმები⁴⁸, მიუხედავად ამისა, წესდების დებულება მაინც ვერ ჩაითვლება სამართლის ამკრძალავ ნორმად. მართალია, თუ ბანკმა არ დაიცვა ის

მოთხოვნა, რომელიც წესდებაში აქვს განერილი (მაგ., კონკრეტულ პირებზე სანქციების გავრცელების აუცილებლობა, BOG Funding Arrangements RE Sanctions 25022022), ეროვნულმა ბანკმა მას შეიძლება დააკისროს გარკვეული ჯარიმები, თუმცა ეს მაინც წარმოადგენს კონკრეტულ კომერციულ ბანკსა და ეროვნულ ბანკს შორის შიდა, ვერტიკალურ ურთიერთობას და არა ზოგადსავალდებულო ქცევის წესს, რომელიც გავრცელდებოდა ყველა ბანკზე და როგორიც არის, მაგალითად, ეროვნული ბანკის ინსტრუქცია. ამიტომაც, მხოლოდ კომერციული ბანკის წესდებაში დაფიქსირებულ სანქციათან დაკავშირებული ნორმა ვერ იქნება ამკრძალავი კანონი სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის მიხედვით და ვერ დააფუძნებს სამართლებრივ შეუძლებლობას.

2. ევროკავშირის სანქციები

ზოგადად, ევროკავშირის ქვეყნებისათვის ევროკავშირის, როგორც პირველადი,⁴⁹ ისე მეორეული⁵⁰, სამართლის ნორმები (მაგ., დირექტივის დანაწესები, თუ საკმარისად დაკონკრეტებული და უპირობო მოქმედებისაა⁵¹), ჩვეულებრივ, წარმოადგენენ ამკრძალავ კანონებს ასევე ნაციონალური სამართლის შიგნითაც გსკ-ის 134-ე პარაგრაფის (=სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტი) მიხედვით და ძალუძთ სამართლებრივი შეუძლებლობის დაფუძნება. თუმცა საქართველოსათვის, როგორც ევროკავშირის არაწევრი ქვეყნისათვის, ამ პირველადი თუ მეორეული რეგულაციების მოქმედება განსხვავებულია. ასოცირების ხელშეკრულება საქართველოს ავალდებულებს არა ევროკავშირის ნორმების პირდაპირ იმპლემენტაციას, არამედ მხოლოდ ნაბიჯ-ნაბიჯ აპროქსიმაციას ევროპულ სტანდარტთან. ეს პროცესი ჩაიშლებოდა და ეს იქნებოდა ამ აპროქსიმაციის ჩარჩოს ხელყოფა, თუ ქართველი სამართლის შემფარდებელი ვა-

⁴⁷ იხ. შესრულების გარიგებებთან დაკავშირებით, *რუსიაშვილი*, გამიჯვნის პრინციპი ქართულ სანივთო სამართალში, შედარებითი სამართლის ჟურნალი 1/2019, 29-ე და მომდევნო გვერდები; *რუსიაშვილი/სირდაძე/ეგნატაშვილი*, სანივთო სამართალი, თბილისი 2019, 123-ე და მომდევნო და 144-ე და მომდევნო გვერდები.

⁴⁸ შდრ. კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ კანონის 12-ე და 30-ე მუხლები.

⁴⁹ *MüKoBGB/Armbrüster*, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 51.

⁵⁰ შდრ. *MüKoBGB/Armbrüster*, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 51.

⁵¹ *Herresthal* in *Langenbucher*, *Europäisches Privat- und Wirtschaftsrecht*, 4. Aufl. 2017, § 2 Rn.102.

ლდებული გახდებოდა, თუნდაც მხოლოდ სკ-ის 54-ე მუხლის გაგებით ამკრძალავის ნორმად აღიარებით, ნაწილობრივ მაინც პირდაპირი მოქმედება მიენიჭებინა ევროკავშირის კანონმდებლობისათვის. ქვეყნის გარდამავალი ეკონომიკა, სოციალური თუ არასტაბილური პოლიტიკური სიტუაცია (სწორედ რის გამოც არ არის საქართველო ევროკავშირის წევრი) შეიძლება არ აღმოჩენილიყო მზად ამგვარი გარდამტეხი ცვლილებებისათვის და ამას უკუშედეგი გამოეყო.

თუმცა ცალკეულ შემთხვევებში, თუ ევროკავშირის რეგულაციის ყურადღების მიღმა დატოვება წარმოქმნიდა საფრთხეს აპროქსიმაციის პროცესისა და იმ ვალდებულებების ეფექტიანად განხორციელებისათვის, რაც საქართველოს ასოცირების ხელშეკრულებით აქვს ნაკისრი (მაგ., ძალაში დატოვება და მასობრივი დამკვიდრება იმ ტიპის გარიგებების, რომელიც წინააღმდეგობაში მოდის ევროკავშირის საკონკურენციო სამართლის პოლიტიკასთან და რომელთა შედეგებიც შეუქცევადია), მაშინ, სავარაუდოდ, შესაძლებელია თავად ეს ასოცირების ნორმა იქნეს გამოყენებული ამკრძალავ კანონად სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის მიხედვით, ან, სულ მცირე, ამორალურობის დამაფუძნებელ გარემოებად ამავე მუხლის მე-3 ვარიანტის მიხედვით.

3. საერთაშორისო სამართლის ნორმები

საერთაშორისო სამართლის ზოგადი ნორმები ასევე შეიძლება წარმოადგენდნენ ამკრძალავ

კანონს⁵² და ინვესტორებს შესრულების სამართლებრივ შეუძლებლობას. მაგალითად, სავალუტო შეთანხმება ქვეყნებს შორის შეიძლება ინვესტორს იმას, რომ ბათილია ხელშეკრულება, რომელიც ერთ-ერთი პარტნიორი ქვეყნის სავალუტო ლეგისლაციის უფლებამოსილებას უგულებელყოფს.⁵³ თუმცა იმ საერთაშორისო ნორმებიდან, რომლებიც მბოჭავია ქართული მხარისათვის, ამ სანქციონებასთან დაკავშირებული რაიმე სპეციალური სამართლებრივი რეჟიმი და დანაწესი არ იკითხება.

საერთაშორისო ხელშეკრულების დანაწესი ამკრძალავ კანონად იქცევა მხოლოდ მისი რატიფიცირების შემდეგ, კონსტიტუციის 47-ე მუხლის მიხედვით.⁵⁴ თუმცა ქართული მხარის მიერ რატიფიცირებული შეთანხმებებიდან სანქციონებასთან დაკავშირებულ პუნქტს არც ერთი არ შეიცავს, მათ შორის არც FATCA.⁵⁵

4. გაეროს სანქციები

რაც შეეხება გაეროს მიერ დაწესებულ სანქციებს, ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ კანონის 41 I მუხლის მიხედვით, გაეროს წესდების VII თავის საფუძველზე მიღებული ტერორიზმის დაფინანსებისა და მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელების დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის თაობაზე გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციებში დაფიქსირებულ სანქციებს გააჩნიათ პირდაპირი მოქმედება და, ამგვარად, წარმოადგენენ ასევე ამკრძალავ კანონებს სკ-ის 54-ე მუხლის 1-ელი ვარიანტის გაგებით.

⁵² MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 56.

⁵³ MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 56.

⁵⁴ MüKoBGB/Armbrüster, 9. Aufl. 2021, BGB § 134 Rn. 56.

⁵⁵ შეთანხმება ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და საქართველოს მთავრობას შორის საერთაშორისო

საგადასახადო ვალდებულებების შესრულების გაუმჯობესების და უცხოური ანგარიშის საგადასახადო შესაბამისობის აქტის შესრულების მიზნით.

სახეები		ზოგადი დახასიათება	
მეორადი სანქციები	პირველადი სანქციები	ადმინისტრატორი ორგანო	საკანონმდებლო წყაროები
ე.წ. „მეორადი სანქციების“ (Secondary Sanctions) რეჟიმი: მეორადი სანქციები, რომლებსაც აშშ-ის აღმასრულებლები იყენებენ, არ საქმრობს აშშ-სთან კავშირს(U.S. Nexus). ისინი შეიძლება დაწესდეს არამერიკელი პირების მიმართ, რომლებიც პირდაპირ ან ირიბად არიან ჩართულნი რუსეთთან, ირანთან, ჩრდილოეთ კორეასთან, ჰონკონგთან და სირიასთან დაკავშირებულ გარკვეულ მნიშვნელოვან ტრანზაქციებში (significant transactions). მეორადი სანქციებით ტარგეტირდება კონკრეტულ აქტივობები (მაგ., გარკვეული მნიშვნელოვან ტრანზაქციები), რომლებშიც არ მონაწილეობენ აშშ-ს პირები და რომლებიც სხვაგვარად ხდება აშშ-ს ფარგლებს გარეთ რუსეთთან, ირანთან, ჩრდილოეთ კორეასთან, ჰონგ კონგთან და სირიასთან. ეს სანქციები მიზნად ისახავს არამერიკელი პირების შეკავებას გარკვეულ გარეგნობისგან, რომლებიც მიჩნეულა, რომ წინააღმდეგობა აშშ-ს ეროვნულ უსაფრთხოებასა და საგარეო პოლიტიკის ინტერესებს. პირველადი სანქციებისგან განსხვავებით, რომლებიც შეიძლება გამოიწვიოს სამოქალაქო და სისხლის სამართლის სასჯელი სახელით, თუ დაირღვა, მეორადი სანქციებმა შეიძლება გამოიწვიოს აშშ-ს ფინანსური სისტემასა და ბაზარზე წვდომის სრულად ან ნაწილობრივ შეზღუდვა. OFAC-ის სპეციალურად განსაზღვრულ მოქალაქეთა და ბლოკირებული პირების სიაში (SDN) მოხვედრის რისკი შეიძლება იყოს მნიშვნელოვანი შემკავებული ფაქტორი არამერიკელი მხარეებისთვის, რომლებიც ტრანზაქციებს სანქცირებულ სუბიექტებთან ან ფიზიკურ პირებთან. მიუხედავად იმისა, რომ ასეთი დამატებები ისტორიულად არ ყოფილა გავრცელებული, OFAC სულ უფრო და უფრო მეტად იყენებს მეორად სანქციებას ბოლო წლებში.	პირველადი სანქციები და ე.წ. " U.S. Nexus" : აშშ-ს სანქციების უმეტესობა განიხილება, როგორც "პირველადი სანქციები". აშშ-ის პირველადი სანქციების დარღვევისთვის, ტრანზაქცია, როგორც წესი, უნდა მოიცავდეს როგორც (i) აშშ-სთან კავშირს(U.S. Nexus), და (ii) სანქცირებულ პირს (თუროდით პირებს ან ინდივიდებს) ან სანქცირებულ ოუროსდიციას. ტრანზაქციას შეიძლება ჰქონდეს შეერთებულ შტატებთან კავშირი, თუ იგი უკავშირდება აშშ-ს პირს ან აშშ-ს წარმომადგენელს პირდაპირად, როგორცაა აღნიშნული. ტრანზაქციას აშშ-სთან კავშირის ან ოუროსდიციის დასაბუთება აქვს, თუ ის იმევეს ან მოიცავს აქტივობას აშშ-ს ტერიტორიაზე. მნიშვნელოვანია, რომ არამერიკულ კომპანიებსა და ფიზიკურ პირებს შეუძლიათ ჩართონ აშშ-სთან კავშირთან (U.S. Nexus) ტრანზაქციებში და ამით დაარღვიონ აშშ-ს სანქციები. შეერთებული შტატების პირველადი სანქციები ზოგადად ვრცელდება (1) აშშ-ში ორგანიზებულ ყველა ოუროდოვლ ერთეულზე; (2) აშშ-ს მოქალაქეებსა და მუდმივი რეზიდენტებზე (სადაც არ უნდა იმყოფებოდნენ); და (3) ყველა პირზე, რომელიც ფიზიკურად მდებარეობს/იმყოფება შეერთებულ შტატებში, ეროვნების/მოქალაქის ადგილის მიუხედავად (ერთობლივად, აშშ-ს პირებსა და კუბის შემთხვევაში, პირველადი სანქციები ეხება არამერიკულ სუბიექტებს, რომლებსაც ფლობენ ან აკონტროლებენ ამერიკელი პირები, გარდა ამისა, არამერიკელი პირები შეიძლება იყვნენ პასუხისმგებელი (1) აშშ-ში ქმედებების განხორციელებაზე; (2) აშშ-ის პირების მიერ სანქციების დარღვევის გამოწვევაზე, დახმარებასა და წახალისებაზე; ან (3) საქმიანობით, რომელიც ხდება აშშ-ში (მაგ., სანქცირებული ქვეყნების ტრანზაქციების დაშუალება აშშ-ს ფინანსური სისტემის მეშვეობით).	სანქციების პროგრამების ძირითადი ადმინისტრატორი ორგანო: აშშ-ს სახაზინო დეპარტამენტი. აშშ-ს სახაზინო დეპარტამენტის საგარეო აქტივობების კონტროლის ოფისი ("OFAC") ახორციელებს ეკონომიკურ და საგარეო სანქციებს აშშ-ს საგარეო პოლიტიკისა და ეროვნული უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე, გამომხდელი უცხო ქვეყნებისა და რეგიონების, ტერიტორიების, ნარკოტიკებით მოვაჭრეების წინააღმდეგ. მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელებასთან და შეერთებული შტატების ეროვნული უსაფრთხოების, საგარეო პოლიტიკის ან ეკონომიკის სხვა საფრთხეებთან დაკავშირებული აქტივობები.	პრეზიდენტის მიერ სანქციების დაწესების უფლებამოსილების საკანონმდებლო წყაროები: საერთაშორისო საგანგებო ეკონომიკური უფლებამოსილებების აქტი (" IEEPA"), სათაური II პუბ. L. 95-223, 91 სტატ. 1626, კოდეფიციტირებულია 50 U.S.C. § § 1701, არის კანონიერი უფლებამოსილების მთავარი წყარო აშშ-ს სანქციების პროგრამების უმეტესობისთვის. სხვა საკანონმდებლო წყაროები მოიცავს "მეტრთან ვაჭრობის აქტს" , რომელიც კუბის სანქციების პროგრამის საფუძველს წარმოადგენს Foreign Narcotics Kingpin Designation Act. კონგრესმა ასევე მიიღო რიგი კანონები, რომლებიც უფლებას აძლევს ან მოითხოვენ სანქციებს კონკრეტული ოუროსდიციისა თუ საქმიანობის მიმართ. მაგალითად, 2017 წელს კონგრესმა მიიღო და პრეზიდენტმა ხელი მოაწერა ამერიკის მონივრულადმდგმების წინააღმდეგ სანქციების აქტს (" CAATSA"), რომელიც ავტომატურად სანქციებს ირანის, ჩრდილოეთ კორეისა და რუსეთის მიმართ.
მიმღები ორგანოები	სანქციების პროგრამების შემომღები სამართლებრივი აქტების მიხედვით ორგანოები: პრეზიდენტი (executive orders): პრეზიდენტს აქვს ფართო დისკრეციის, მოაწესრიგოს კომერცია, თუ არსებობს ურთულესი და არასტანდარტული საფრთხე შეერთებული შტატების გარედან შეერთებული შტატების ეროვნული უსაფრთხოების, საგარეო პოლიტიკისა თუ ეკონომიკის მიმართ. პრეზიდენტი აწესებს სანქციების ახალ პროგრამებს და ახორციელებს სანქციებთან დაკავშირებულ უფლებამოსილებებს აღმასრულებელ ბრძანებების საშუალებით და შემდეგ გადასცემს კონკრეტული სანქციების პროგრამების ადმინისტრირებას აშშ-ს საგანგებოებს, ამ ადმინისტრაციის დიდი ნაწილი კი აშშ-ს სახაზინო დეპარტამენტს გადაეცემა. აღმასრულებელ ბრძანებებს ზოგჯერ აქვს დახარბი, რომელშიც პრეზიდენტი თავად აწესებს სანქციებს გარკვეულ პირებისთვის, გარდა ამისა, ადგენს კრიტერიუმებს შემდგომი „დასახელებისთვის/დანებისთვის“ (" designation/listing"). აღმასრულებელ ბრძანებებს ასევე შეუძლიათ აკრძალონ გარკვეული საქმიანობა, როგორცაა იმპორტი ან ექსპორტი გარკვეულ ქვეყნებში ან რეგიონებში. ზოგიერთ შემთხვევაში, კონგრესი ახორციელებს ან აკოდფიცირებს გარკვეულ სანქციებს, რაც შემდეგ ზღუდავს პრეზიდენტის დისკრეციას.		

პირველადი სანქციები გავრცელების კონტეინტში		OFAC-ის მიერ წარმოებული სიები OFAC აწარმოებს სანქცირებული ფიზიკური პირებისა და ერთეულების სიებს, რომელთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანი არის SDN სია.	
საკონსპონდენტო ანგარიშის ან გადასახდელი ანგარიშების სანქციების სია („CAPTA“)	ეს სია შეიცავს არაამერიკულ ფინანსურ ინსტიტუტებს, რომლებიცათვისაც აკრძალულია კორესპონდენტის ან გადასახდელი ანგარიშის გახსნა ან შენახვა შეერთებულ შტატებში ან ექვემდებარება ერთ ან მეტ მკაცრ პირობას, რუსეთის/უკრაინის, ჩრდილოეთ კორეის, ირანის და ჰეზბოლას სანქციების შესაბამისად. კონკრეტული სანქციები, რომლებიც ვრცელდება თითოეულ სანქცირებულ სუბიექტზე, ჩამოთვლილია CAPTA სიაში.	ჩინეთის სამხედრო-სამხრეთული კომპლექსების სია (“CMIC”)	ეს სია შეიცავს ათეულობით ჩინურ კომპანიას, რომელთაგანაც აშშ-ის მოქალაქე პირებს ეკრძალებათ ფასიანი ქაღალდების ყიდვა-გაყიდვასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში შესვლა.
SSI სია	ეს სია შეიცავს სუბიექტებს (რუსეთის ეკონომიკის ოთხი სექტორიდან (ფინანსური, ენერგეტიკა, თავდაცვა და ნავთობის მოპოვება/წარმოება). ზოგიერთი კატეგორიის US-nexus ურთიერთობა სუბიექტებთან SSI სიაში ზოგადად აკრძალულია.		
უცხოური სანქციების თავიდან აცილების სია	OFAC-მა შეიძლება დანიშნოს პირები სირიისა და ირანისთვის დაწესებული აშშ-ს სანქციების დამრღვევებისთვის, მცდელობისთვის, შეთქმულებისთვის ან დარღვევისთვის, და ასეთი პირები მოთავსებულია საგარეო სანქციებზე. მორიდების სია. ეს სია ასევე მოიცავს არამერიკელ პირებს, რომლებიც განსაზღვრულია OFAC-ის მიერ, რათა ხელი შეუწყონ მოტყუებით ტრანზაქციებს სანქცირებული პირებისთვის ან მათი სახელით. US-nexus ტრანზაქციები FSE სიაში მყოფ პირებთან ზოგადად აკრძალულია, თუმცა, SDN სიისგან განსხვავებით, არ არსებობს დაბლოკვის მოთხოვნები.		
SDN სია	აშშ-ს კანონი ზოგადად კრძალავს აშშ-ს-nexus ტრანზაქციებს ათასობით ფიზიკურ პირთან, კომპანიასთან, გემთან და სხვა ობიექტებთან SDN სიაში. ასევე, ამერიკელი პირები (მათ შორის, კუბის და ირანის სანქციების შემთხვევაში, არამერიკული კომპანიები, რომლებსაც ფლობენ ან აკონტროლებენ აშშ-ის კომპანიები) ვალდებული არიან „დაბლოკონ“ SDN-ების ქონებრივი და არაქონებრივი ინტერესები. SDN სია ხელმისაწვდომია OFAC-ის ვებსაიტზე (https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/SDN-List/Pages/default.aspx).		
ყოველსამრეწველი სანქციები	ქვეყნის ან რეგიონის ყოვლისმომცველი სანქციები ფართოდ მიზნად ისახავს ქვეყნებს ან რეგიონებს (ერთად „ოფისდოქციები“) და ზოგადად კრძალავს ამ ოფისდოქციებთან აშშ-სთან დაკავშირებული თითქმის ყველა ტრანზაქციას. ამგვამად, არსებობს შეიდი ოფისდოქცია, რომელიც ექვემდებარება აშშ-ს ყოვლისმომცველ სანქციებს: კუბა; ირანი; რეგიონული კორეა; სირია; და უკრაინის სამი რეგიონი (სირიის რეგიონი, ე.წ. დონეცკის სახალხო რესპუბლიკა და ე.წ. ლუგანსკის სახალხო რესპუბლიკა).		
მიზანმიმართული სანქციები	მიზანმიმართული სანქციები, როგორც წესი, კრძალავს კონკრეტულ პირებთან აშშ-ის კავშირს. რუსეთის მიერ უკრაინაში შეჭრის შედეგად, აშშ-ს მთავრობამ დააწესა რიგი სანქციები, რომლებიც ზღუდავს ამერიკელ პირებს რუსეთთან დაკავშირებულ გარკვეულ საქმიანობაში ჩართვისგან. OFAC ასევე იმართებს სანქციებს სხვა მიზნების მიხედვით, „სექტორულ სანქციებს“, რომლებიც კრძალავს გარკვეული კატეგორიის აქტივობებს დარღვივრივი სანქციების ობიექტისთვის (“ SSI ”) სიაში, მითითებულ პირებთან.		
სიაზე დაფუძნებული დაბლოკვის სანქციები	სიაზე დაფუძნებული დაბლოკვის სანქციები, როგორც წესი, კრძალავს აშშ-ს ნების ტრანზაქციებს „დანიშნულ“ პირებთან (ფიზიკურ პირებთან, ერთეულებთან, გემებთან, ოფისდოქტორებთან და ა.შ.), რომელიც OFAC-მა მოათავსა სანქცირებულ დაბლოკვის სიაში (“ SDN ”). OFAC ახორციელებს სანქციების უამრავ პროგრამას, მათ შორის ქვეყნების სანქციაციურ პროგრამებსა და პროგრამებს, რომლებიც თემურად ახორციელებს საერთაშორისო ნარკოტიკებით ვაჭრობას და გაეროცდვებს. მაგრამ კუბერ აქტივობას. ადამიანის უფლებების დარღვევას და კორუფციას და სხვა უკანონო საქმიანობას. OFAC-ს უფლება აქვს „დანიშნოს“ პირები, რომლებიც აკმაყოფილებენ პროგრამის კრიტერიუმებს და შეზღუდვას დაბლოკვის ეს პირები SDN სიაში. SDN-ების ნებისმიერი საკუთრება ან ქონებრივი ინტერესი, რომელიც შედის აშშ-ს ოფისდოქციაში, უნდა იყოს „დაბლოკილი“ ან გაყინული. დაბლოკილი თანხები უნდა განთავსდეს ცალკეულ შენებებულ ანგარიშებზე და არ შეიძლება განთავსდეს OFAC-ის კონკრეტულ ანგარიშში გარეშე.		ჩინეთის სამხედრო-სამხრეთული კომპლექსების სია („CMIC“), რომ OFAC-ის „50 პროცენტთან ნების“ ოფისდოქცია, რომელიც აწარმოებს 50 პროცენტის ან მეტის ფლობა პირდაპირ ან ირიბად ერთი ან მეტი SDN-ის მიერ, ითვლება „დანიშნულად“ (ანუ განიხილება როგორც SDN), მიუხედავად იმისა, რომ ის არ ჩანს სიაში. რამდენიმე SDN-ის საკუთრების ინტერესები ერთ ერთეულში გაერთიანებულია (უნდა აგრეთვე იყოს) ამ წესის მიზნებისათვის. მაგალითად, თუ SDN X ფლობს A ერთეულის 25 პროცენტს და SDN Y ფლობს A ერთეულის კიდევ 25 პროცენტს, A ერთეული განიხილება როგორც SDN. 50 პროცენტის წესი ასევე ვრცელდება პირდაპირ სუბიექტებზე. პირდაპირ სუბიექტების სია (“CMIC“).

ჩინეთის სამხედრო-სამხრეთული კომპლექსების სია, რომ OFAC-ის „50 პროცენტობის წესის“ თანახმად, ნებისმიერი სუბიექტი, რომელიც ფასირდება 50 პროცენტის ან მეტის ფლობა პირდაპირ ან ირიბად ერთი ან მეტი SDN-ის მიერ, ითვლება „დანიშნულად“ (ანუ განიხილება როგორც SDN), მიუხედავად იმისა, რომ ის არ ჩანს სიაში. რამდენიმე SDN-ის საკუთრების ინტერესები ერთ ერთეულში გაერთიანებულია (უნდა აგრეგირდეს) ამ წესის მიზნებისათვის. მაგალითად, თუ SDN X ფლობს A ერთეულის 25 პროცენტს და SDN Y ფლობს A ერთეულის კიდევ 25 პროცენტს, A ერთეული განიხილება როგორც SDN. 50 პროცენტის წესი ასევე ვრცელდება სუბიექტებზე, პლექსების კომპანიების სია (“CMIC”).

პასუხისმგებლობა		არაამერიკელებზე პირველადი სანქციების გავრცელების რისკი	
სამოქალაქო	სისხლის სამართლებრივი	გამონაკლისები	ძირითადი მოთხოვნები
ფიზიკური პასუხისმგებლობის" დარღვევები, რაც ნიშნავს, რომ პირი პასუხისმგებელია OFAC-ის სანქციების სამოქალაქო დარღვევისთვის, მოუხდავად ამ პირის ცოდნისა და ბრალის ხარისხისა. OFAC-ს აქვს უფლება დაანუსოს მნიშვნელოვანი სამოქალაქო ჯარიმები. ამგვამდ, OFAC-ის სანქციების პროგრამებისთვის, რომლებიც ავტორიზებულია IEEPA-ს ფარგლებში, OFAC-მა შეიძლება დაანუსოს მაქსიმალური სამოქალაქო ჯარიმა \$97,529 თითო დარღვევაზე. TWEA-ს დარღვევისთვის (კუბის სანქციების ჩათვლით), ამგვამინდელი მაქსიმალური სამოქალაქო ჯარიმა არის \$1,644,396 თითოეული დარღვევაზე. Kingpin-ის კანონის დარღვევა ამგვამდ ექვემდებარება მაქსიმალურ სამოქალაქო ჯარიმას \$1,644,396 თითოეული დარღვევაზე. ეს თანხები ექვემდებარება პერიოდულ ინფლაციის კორექტირებას.	არსებობს სისხლის სამართლის სასჯელი აშშ-ის ეკონომიკური სანქციების კანონებისა და რეგულაციების "განზრახ" დარღვევისთვის. როგორც ამერიკულ, ისე არამერიკული კორპორაციები და ფიზიკური პირები შეიძლება დაეკისროს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა აშშ-ის სანქციების კანონებისა და რეგულაციების დარღვევისთვის. აშშ-ის სანქციების პროგრამების უმეტესობის დარღვევისთვის სისხლის სამართლის მაქსიმალური ჯარიმა არის 1 მილიონი დოლარი ან 20 წლით თავისუფლების აღკვეთა თითოეული დარღვევისთვის. კინგპინის კანონის თანახმად, ნარკოტიკებთან დაკავშირებული სანქციების დარღვევებმა შეიძლება გამოიწვიოს სისხლის სამართლის ჯარიმა 5 მილიონ დოლარამდე ან 30 წლით თავისუფლების აღკვეთა თითო დარღვევაზე. სანქციების დარღვევასთან დაკავშირებული თანხები ასევე შეიძლება დაექვემდებაროს სისხლის სამართლის ყადაღას/კონფისკაციას. არ არსებობს კანონით დადგენილი ზღვარი ჯარიმის ან ჩამორთმევის ოდენობაზე, რომელიც შეიძლება დაწესდეს, და ბოლო დროს განხორციელდა რამდენიმე სისხლის სამართლის სანქციების აღსრულების ქმედება, რამაც გამოიწვია ჯარიმები და/ან კონფისკაცია ასობით მილიონი და მილიარდი დოლარიც კი.	general licenses & specific licenses: OFAC ინარჩუნებს/ანკეტებს მრავალ გამონაკლისს და ზოგად ლიცენზიას მისი სხვადასხვა სანქციების პროგრამების ფარგლებში. ეს გამონაკლისები და ზოგადი ლიცენზიები შეიძლება იხილოთ OFAC-ის რეგულაციებში და OFAC-ის ვებსაიტზე (https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Pages/default.aspx). ტრანზაქციების ან აქტივობებისთვის, რომლებიც პირდაპირ არ არის ნებადართული გამონაკლისით ან ზოგადი ლიცენზიით, მხარეებს შეუძლიათ/უნდა წარუდგინონ კონკრეტული სალიცენზიო მოთხოვნები OFAC-ს ასეთი ტრანზაქციის/აქტივობის განხორციელებამდე და წინასწარ აიღონ შესაბამისი სპეციალური ლიცენზია.	ბლოკირება (asset freeze), ტრანზაქციების უარყოფა(transaction rejection) და ოფაქ-თან შეტყობინება (reporting to OFAC): აშშ-ს პირები ვალდებული არიან დაბლოკონ SDN სიაში ჩამოთვლილი პირების სახსრები ან სხვა აქტივები და იგივე გააკეთონ 50 პროცენტისა და ნების ქვემოთ მყოფი პირების სახსრებსა და აქტივებზე. დაბლოკვა გულისხმობს პრაქტიკულად დაყადაღებას. ნებისმიერი დაბლოკილი თანხები უნდა განთავსდეს ცალკეულ შეკრებიულ ანგარიშებზე და არ შეიძლება განავსუფლდეს OFAC-ის კონკრეტული ავტორიზაციის გარეშე. ის ფაქტი, რომ კონკრეტული ტრანზაქცია აკრძალულია OFAC-ის რეგულაციებით, საუბრად არ ნიშნავს, რომ იგი ექვემდებარება დაბლოკვის მოთხოვნას. ხშირ შემთხვევაში, გარიგება უბრალოდ უნდა იყოს უარყოფილი. მაგალითად, აშშ-ს ბანკს მოუწევს უარი თქვას საბანკო გადარიცხვაზე ორ მესამე ქვეყნის კომპანიას შორის (არა SDN), რომელიც მოიცავს ექსპორტს არა SDN-ში, რომელიც მდებარეობს სირიაში. იმის გამო, რომ აშშ-ის სანქციები უკრძალავს ამერიკულ ბანკს არაპირდაპირი ფინანსური მომსახურების გაწევას სირიისთვის, ბანკი ვერ შეძლებს დახმარებას საბანკო გადარიცხვაში. ზოგადად, აშშ-ს პირებმა, რომლებიც ფლობენ ან აკონტროლებენ დაბლოკილ ქონებას, ან რომლებიც უარყოფენ ტრანზაქციას, უნდა წარუდგინონ დაბლოკილი ქონების ან უარის შესახებ ანგარიში OFAC-ს ქონების დაბლოკვიდან ან ტრანზაქციის უარყოფიდან 10 დღის განმავლობაში. დაბლოკილი ქონების მფლობელებმა ასევე უნდა წარუდგინონ ყოველწლიური ანგარიში OFAC-ში, სადაც დეტალურად იქნება აღწერილი ყველა დაბლოკილი ქონება მათ მფლობელობაში. გარდა ამისა, მხარეებმა, რომლებიც იყენებენ გარკვეულ ზოგად ლიცენზიებს, უნდა შეატყობინონ OFAC-ს ასეთი გამოყენების სპეციფიკის შესახებ, როგორც ეს მოთხოვნილია კონკრეტული ლიცენზიით (მაგ., ყოველწლიურად).
მნიშვნელოვანია, რომ არამერიკულ პირებს შეუძლიათ განხორციელონ ტრანზაქციები, რომლებსაც აქვთ შეერთებული შტატების კავშირი (US Nexus) და ამით შეუძლიათ დაარღვიონ აშშ-ს სანქციები. მაგალითები მოიცავს ტრანზაქციებს, რომელშიც მონაწილეობენ ამერიკელი თანამშრომლები ან ამერიკელი ბიზნესპარტნიორები, ტრანზაქციები (აშშ დოლარში თუ სხვა ვალუტაში, კონსტიტუციური ჩათვლით), რომლებიც მოუზღვდება შეერთებული შტატების მეშვეობით (აშშ ბანკების არამერიკული ფილიალების ჩათვლით), ან აშშ-ში წარმოშობილი ნებისმიერი საქონელის ექსპორტი ან რექესპორტი. გარდა ამისა, OFAC-ის სანქციების პროგრამები ზოგადად კრძალავს ტრანზაქციებს, რომლებიც თავს არიდებს, მიზნად ისახავს თავის არიდებას, იწვევს OFAC-ის მიერ დაწესებული აკრძალვების სხვა პირების მიერ დარღვევას ან დარღვევის მცდელობას. არა-აშშ პირებს შეიძლება აშშ-ის სანქციებისთვის პასუხისმგებლობა დაეკისროთ თუ აშშ-ს პირების მიერ პირველადი სანქციების დარღვევა გამოიწვევს. ამის საპირისპიროდ, როდესაც არამერიკული პირები აკეთებენ იმგვარ ტრანზაქციებს, რომელიც არ მოიცავს აშშ-ს კავშირს, პირველადი სანქციები არ გამოიყენება.			

აღსრულების სახელმძღვანელო პრინციპები	
ზოგადი ფაქტორები მოიცავს: wilfulness or recklessness, პირის ინფორმირებულობა განსახილველი ქცევის შესახებ, სანქციების პროგრამის მიზნებისთვის ზიანის მიყენება. სხვა ფაქტორები მოიცავს პირის გამოსასწორებელ რეაქციას, პირის თანამშრომლობას OFAC-თან, დარღვევის ვადებს სანქციების დაწესებასთან დაკავშირებით, სხვა დაკავშირებულ სააღსრულებო ქმედებებს, რომლებიც განხორციელდა სხვა უწყებების მიერ იმავე ან მსგავსი ქმედებებისთვის, ა.შ.	გაიდლაინები აღწერს „ზოგად ფაქტორებს“, რომლებსაც OFAC იყენებს შესაბამისი სააღსრულებო მოქმედებისა და ნებისმიერი შესაბამისი სამოქალაქო სახდელის განსაზღვრისას. სახელმძღვანელო ასევე აღწერს პროცესს, რომლითაც OFAC ითვლის ჯარიმის თანხებს. პროცესი, როგორც წესი, შედგება სამი ეტაპისგან: პირველი, იმის დადგენა, იყო თუ არა დარღვევები „egregious“ და იყო თუ არა „voluntarily self-disclosed“; მეორე, „საბაზისო ჯარიმის“ ოდენობის განსაზღვრა; და მესამე, საბაზისო ჯარიმის თანხის ზევით ან ქვევით კორექტირება მოქმედ ზოგად ფაქტორებზე დაყრდნობით.
OFAC-ის გამოძიებების აბსოლუტური უმრავლესობა წყდება გამაფრთხილებელი წერილებით, რომლებიც ემსახურება „გაფრთხილებას“ და თავს იკავებს სანქციების დარღვევის დარღვევის დადგენისგან.	
OFAC-ის ეკონომიკური სანქციების აღსრულების სახელმძღვანელო პრინციპები („სახელმძღვანელო“) აღგენს გზებს, რომლითაც OFAC-მა შეიძლება გადაწყვიტოს სანქციების გამოძიება, დაწყებული არასაჯარო „არ ქმედების (no action)“ წერილებიდან ან გამაფრთხილებელი წერილებიდან დამთავრებული საჯარო სამოქალაქო ფულადი ჯარიმებით ან დარღვევის აღმოჩენით (რომლებითაც OFAC ადგენს, რომ მოხდა დარღვევა, მაგრამ ფულადი ჯარიმის დაკისრება არ არის მიზანშეწონილი). განსაკუთრებით მნიშვნელოვან შემთხვევებში, OFAC ასევე საჯაროდ აცხადებს მორიგების ხელშეკრულებებსაც კი.	

UK NEXUS

OFSI Enforcement and Monetary Penalties for Breach of Financial Sanctions Guidance:

“არ არის აუცილებელი, რომ დარღვევა მოხდეს დიდი ბრიტანეთის საზღვრებში, რომ OFSI-ის უფლებამოსილება ჩაერთოს. იმისათვის, რომ მოხდეთ OFSI-ის მიერ სანქციების აღსრულებაში, უნდა არსებობდეს კავშირი გაერთიანებულ სამეფოსთან, რომელსაც ჩვენ ვუწოდებთ **UK nexus-ს**. ფინანსური სანქციები ვრცელდება გაერთიანებული სამეფოს ტერიტორიაზე და ტერიტორიულ ზღვაში მყოფ ყველა პირზე და გაერთიანებული სამეფოს ყველა პირზე, მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც მყოფებიან ან ახორციელებენ საქმიანობას გაერთიანებული სამეფოს ტერიტორიაზე, უნდა დაემორჩილონ მოქმედ ფინანსურ სანქციებს. გაერთიანებული სამეფოს კანონმდებლობით დაფუძნებული გაერთიანებული სამეფოს ყველა მოქალაქე და იურიდიული პირი, მათ შორის მათი ფილიალები, ასევე უნდა შეესაბამებოდეს გაერთიანებული სამეფოს ფინანსურ სანქციებს, რომელიც ძალაშია, მიუხედავად მათი საქმიანობის ადგილისა. გაერთიანებული სამეფოს კავშირი შეიძლება შეიქმნას ისეთი ფაქტორებით, როგორიცაა გაერთიანებული სამეფოს კომპანია, რომელიც მუშაობს საზღვარგარეთ, ტრანზაქციები კლირინგ სერვისების გამოყენებით დიდ ბრიტანეთში, გაერთიანებული სამეფოს კომპანიის ადგილობრივი შეილობითი კომპანიის მოქმედებები (დამოკიდებულია მმართველობაზე), ქმედება, რომელიც მიმდინარეობს საზღვარგარეთ, მაგრამ მიმართულია გაერთიანებული სამეფოს შიგნიდან. , ან ფინანსური პროდუქტები ან დაზღვევა, რომლებიც შეძენილია დიდი ბრიტანეთის ბაზრებზე, მაგრამ ინახება ან გამოიყენება საზღვარგარეთ. ეს მაგალითები არ არის ამოწმურავი ან საბოლოო - იქნება თუ არა გაერთიანებული სამეფოს კავშირი, დამოკიდებული იქნება საქმის ფაქტებზე. ფინანსური სანქციების ზოგიერთი დარღვევა მოიცავს რთულ სტრუქტურებს ან ურთიერთობებს, სადაც გაერთიანებული სამეფოს ნამდვილი კავშირი არსებობს, მაგრამ დაუყოვნებლივ არ ჩანს. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ განვიხილავთ ფაქტებს, რათა დავინახოთ, შედის თუ არა პოტენციური დარღვევა ჩვენს უფლებამოსილებაში. თუ სხვა იურისდიქციაში შეგხვდება ფინანსური სანქციების დარღვევა, ჩვენ შეიძლება გამოვიყენოთ ჩვენი ინფორმაციის გაზიარების უფლებამოსილება, რომ მივაწოდოთ დეტალური შესაბამის ორგანოებს, თუ ეს მოზანშეწონილია და შესაძლებელია გაერთიანებული სამეფოს კანონმდებლობით.”

გავრცელების კრიტერიუმი			
სიაზე დაფუძნებული დაბლოკვის სანქციები	მიზანმიმართული სანქციები	მფლობელობისა და კონტროლის ტესტები - OFSI General guidance for financial sanctions under the Sanctions and Anti-Money Laundering Act 2018	გამონაკლისები: ზოგადი/სპეციალური ლიცენზირება:
დიდ ბრიტანეთს აქვს სამი „აღნიშვნის“ სახ: OFSI ანარმობებს „კონსოლიდირებულ სას“ , რომელიც არის ყველა ფიზიკური და სუბიექტის სახ, რომელიც ექვემდებარება აქტივების გაყიდვას გაერთიანებული სამეფოსა და გაეროს სანქციებით; OFSI ასევე ინახავს იმ სუბიექტების ჩამონათვათს, რომლებიც ექვემდებარებიან კაპიტალის ბაზრის შეზღუდვებს რუსეთის სანქციების რეჟიმის პირობებში. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ რუსეთის სანქციების რეჟიმმა ახლა გააფართოვა ეს კაპიტალის ბაზრის შეზღუდვები ადამიანთა ბენარად უფრო ფართო ჯგუფზე (როგორიცაა რუსეთთან დაკავშირებული პირები (და მათი ზოგიერთი თანამოაზრე), რომლებიც არ არიან დასახელებული ამ სახში; და FCDO ინახავს „გაერთიანებული სამეფოს სანქციების სას“ , რომელიც შედგება გაერთიანებული სამეფოს სანქციების ქვეშ დაყენებული ყველა აღნიშვნისაგან.	გაერთიანებული სამეფოს სანქციები მხოლოდ მიზნობრივია (ანუ ისინი ზღუდავენ გარკვეულ ტრანზაქციებს, რომლებიც მოიცავენ კონკრეტულ პირებს, ერთეულებს, ჯგუფებს, სუბიექტებს, საქონელს ან პროდუქტებს გარკვეულ რეგიონებთან ან ქვეყნებთან მიმართებაში). შესაბამისად, გაერთიანებული სამეფო არ აწესებს რაიმე ყოვლისმომცველ სანქციებს ან ემბარგოებს (ანუ, როგორც წესი, უკონტროლო ფიზიკურ პირებსა და სუბიექტებს ტრანზაქციებში, თანამშრომლობასა და აქტივობებში მონაწილეობას, რომლებიც მოიცავენ სრულად გარკვეულ რეგიონებს ან ქვეყნებს.).	საანგარიშო ფაქტორები ან აკონტროლებს პირდაპირ ან არაპირდაპირ სხვა პირი რომელიმე შემდეგ გარემოებაში: • პირი ფლობს (პირდაპირ ან ირიბად) ერთეულში აქციების ან ხმის უფლების 50%-ზე მეტს; • პირს უფლება აქვს (პირდაპირ ან ირიბად) დანიშნოს ან გაათავისუფლოს სუბიექტის დირექტორთა საბჭოს უმრავლესობა; ან • გონივრულია იმის მოლოდინი, რომ პირი შეძლებს უზრუნველყოს სუბიექტის საქმიანობის წარმართვა პირის სურვილის შესაბამისად. ეს შეიძლება, მაგალითად, მოიცავდეს: • ერთეულის ადმინისტრაციული, მართვის ან სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების უმრავლესობის დანიშვნა მხოლოდ ხმის უფლების განხორციელებით, რომლებსაც თანამდებობა ეკავათ წინა ფინანსურ წელს; • ერთეულის სხვა აქციონერებთან ან მის წევრებთან შეთანხმების შესაბამისად, მხოლოდ ამ ერთეულში აქციონერთა ან წევრთა ხმის უფლების უმრავლესობის კონტროლი; • სუბიექტზე დომინანტური გავლენის განხორციელების უფლების მქონე სუბიექტთან დადებული ხელშეკრულების ან მისი მემორანდუმის ან ნებულების დებულების შესაბამისად, როდესაც ამ სუბიექტის მარგველიერებელი კანონი ნებას რთავს მას დაქვემდებაროს ასეთ შეთანხმებას ან დებულებას; • • ზემოაღნიშნულ პუნქტში მოთხოვნილი დომინანტური გავლენის განხორციელების უფლების ქონა ამ უფლების მფლობელის გარეშე (მათ შორის ფორნტ კომპანიის საშუალებით); • უნარი, მართოს სხვა სუბიექტი საკუთარი სურვილის შესაბამისად. ეს შეიძლება იყოს ნებისმიერი გზით, პირდაპირ ან ირიბად. მაგალითად, შესაძლებელია, რომ დანიშნული პირი აკონტროლებდეს ან იყენებს სხვა პირის საბანკო ანგარიშებს ან ეკონომიკურ რესურსებს და შესაძლოა გამოიყენოს ისინი ფინანსური სანქციების გვერდის ავლით. თუ რომელიმე ზემოაღნიშნული კრიტერიუმი დაკმაყოფილებულია და პირი, რომელიც ფლობს ან აკონტროლებს ერთეულს, ასევე არის დანიშნული პირი, მაშინ ფინანსური სანქციები ასევე გავრცელდება ამ ერთეულზე მთლიანად (რაც ნიშნავს, რომ ეს აქტივები უნდა გაიყინოს). მფლობელობისა და კონტროლის შეფასებისას, OFSI უზრუნველყოფს არ აერთიანებს სხვადასხვა დანიშნულ პირთა საკუთრებას კომპანიაში, თუ, მაგალითად, აქციები ან უფლებები არ ექვემდებარება ერთობლივ შეთანხმებას დანიშნულ მხარეებს შორის ან ერთი მხარე არ აკონტროლებს მეორის უფლებებს. • შესაბამისად, თუ დანიშნული პირებიდან თითოეული საკუთრება 50%-იან ზღვარს ქვემოთაა და არ არსებობს მტკიცებულება ერთობლივი შეთანხმების შესახებ, კომპანია პირდაპირ ან ირიბად არ იქნება დანიშნული პირის საკუთრებაში.	გაერთიანებული სამეფოს სანქციების რეგულაციები შეიძლება ითვალისწინებდეს ლიცენზირების გაცემას იმ ქვეყნის დასაშვებად, რომელიც სხვაგვარად არღვევს ამ რეგულაციებით გათვალისწინებული აკრძალვებს. არსებობს კონკრეტული ლიცენზირების რეგულაციები გაიცემა ფიზიკურ პირზე ან სუბიექტზე, რომელმაც მიმართა ლიცენზირება განსაზღვრულ საქმიანობასთან დაკავშირებით. როდესაც კონკრეტული ლიცენზირება გაიცემა შეიძლება გაიცეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც შესაბამისი სანქციების რეგულაციების ფარგლებში გათვალისწინებული ლიცენზირების ერთ-ერთი საფუძველი გამოყენება და ამ საფუძველების კრიტერიუმები დაკმაყოფილებულია. მეტი მოქნილობაა საგარეო სანქციების კონკრეტულ ლიცენზირებებთან მიმართებაში. იმის ნაცვლად, რომ არსებობდეს კონკრეტული ლიცენზირება საფუძველი (როგორც ეს არის ფინანსური სანქციების კონკრეტული ლიცენზირების შემთხვევაში), საგარეო სანქციების კონკრეტული ლიცენზირება გაიცემა, როდესაც ჩაითვლება, რომ ლიცენზირებამ უნდა უზრუნველყოს სანქციების რეჟიმის მითითებულ მიზნებს.

პასუხისმგებლობა		ძირითადი ვალდებულებები: დაბლოკვა (asset freeze) და რეპორტირება
სისხლის- სამართლებრივი	სამოქალაქოსამართლებრივი	გაერთიანებული სამეფოს სანქციების კანონის თანახმად, თანხების ან სხვა ქონების დაბლოკვის ან გაყინვის ვალდებულება დაწესებულია „დანომხებული პირის“ აქტივებთან მიმართებაში. პირმა („P“) არ უნდა განახორციელოს რაიმე ქმედება („deal“) იმ სახსრებსა და ეკონომიკურ რესურსებთან მიმართებით, რომლებსაც ფლობს, ფლობს ან აკონტროლებს „დანომხებული პირი“ (ან სუბიექტი, რომელსაც ფლობს ან აკონტროლებს დანომხებული პირი), თუ P-მა იცის ან აქვს გონივრული ეჭვის საფუძველი, რომ საქმე აქვს ასეთ სახსრებთან ან ეკონომიკურ რესურსებთან. ზოგიერთ ფირმას (მათ შორის, იურიდიულ ფირმებს, საბუღალტრო ფირმებს და რეგულირებულ ფინანსურ ინსტიტუტებს (და კრიპტოაქტივების გაცვლის პროვაიდერებს 2022 წლის 30 აგვისტოს მდგომარეობით) მოუთხოვრებათ შეატყობინონ OFSI-ს რაც შეიძლება მალე, თუ მათ იციან ან აქვთ გონივრული საფუძველი, რომ ეჭვობდნენ, რომ პირი არის „დანომხებული პირი“ ან დაარღვია ფინანსური სანქციების რეგულაციები და ინფორმაცია, რომელსაც ეს ცოდნა ან ეჭვი ეფუძნება, მოვიდა მათი ბიზნეს საქმიანობის პროცესში. გინაიდან სანქციების დარღვევა შეიძლება იყოს სისხლის სამართლის დანაშაული, ნებისმიერი ქონება, რომელიც წარმოადგენს დარღვევის შედეგად მიღებულ სარგებელს (და სადაც არსებობს ცოდნა ან ეჭვი, რომ ეს ასეა) ჩაითვალება სისხლის სამართლის დანაშაულის შედეგად მოპოვებულ საკუთრებად, 2002 წლის აქტის დანაშაულებრივი შემოსავლების შესახებ („POCA“) შესაბამისად. 2016 წლიდან, HM Treasury-ს (მოქმედი OFSI-ის მეშვეობით) აქვს უფლებამოსილება დაეკისროს სამოქალაქო ფულადი ჯარიმები გარკვეული ფინანსური სანქციების დარღვევისთვის (როგორცაა აქტივების გაყინვა). 2022 წლის 15 ივნისის მდგომარეობით, OFSI-ს შეუძლია დააკისროს სამოქალაქო ფულადი ჯარიმები ფაქტობრივად „მკაცრი პასუხისმგებლობის“ საფუძველზე. თუმცა, OFSI-ის მითითებების თანახმად, სათანადო გულმოდგინება (და ცოდნა ან ეჭვის გონივრული მიზეზი) კვლავ იქნება მნიშვნელოვანი განხილვისას. ფინანსური სანქციების დარღვევისთვის სამოქალაქო ფულადი ჯარიმები შეიძლება დაწესდეს როგორც ფიზიკურ, ასევე იურიდიულ პირებზე. გარდა ამისა, როდესაც ერთი მხარე გამოიკვამ სამოქალაქო ფულადი ჯარიმა, OFSI-მ ასევე შეიძლება დაუწესოს სამოქალაქო ფულადი ჯარიმა ერთი მხარის ოფიცერს, თუ იგი დარწმუნებულია, რომ ორგანიზაციის მხრიდან დარღვევა მოხდა თანამშრომლის განზრახვი ბრალით ან მძიმე გაუფრთხილებლობით. თუ OFSI-ს შეუძლია შეაფასოს დარღვევაში ჩართული თანხების ღირებულება, მაქსიმალური ჯარიმა იქნება 1 მილიონი ფუნტი ან სავარაუდო ღირებულების 50%. ყველა სხვა შემთხვევაში მაქსიმალური ჯარიმა 1 მილიონი ფუნტია. OFSI-მ უნდა გამოაქვეყნოს ანგარიშები ყველა სამოქალაქო ფულადი ჯარიმის შესახებ, რომელსაც ის აწესებს. ეს ანგარიშები შეიცავს იმ პირის სახელს, რომლის მიმართაც გამოიკვამ ჯარიმა და დაჯარიმების მიზეზი. 2022 წლის 15 ივნისის მდგომარეობით, OFSI-ს შეუძლია ასევე გამოაქვეყნოს ანგარიშები, სადაც სამოქალაქო ფულადი ჯარიმა არ არის დაწესებული, მაგრამ მაინც დადგენილია, რომ პირმა დაარღვია აკრძალვა ან ვერ შეასრულა ვალდებულება, რაც დაწესებულია ფინანსური სანქციების რეგულაციებით.
ფინანსური სანქციების დარღვევისთვის სისხლისსამართლებრივი სასჯელი დაწესდება სანქციების შესაბამისი რეჟიმის სანქციების რეგულაციების ფარგლებში. ბლოკირების სანქციების დარღვევა ისჯება ბრალის წაყენებისას ჯარიმით ან/და თავისუფლების აღკვეთით 10 წლამდე, ხოლო ანგარიშგების და ინფორმაციის წარდგენის ვალდებულების დარღვევა ისჯება ჯარიმით ან/და თავისუფლების აღკვეთით 12 თვემდე (ან ექვს თვემდე. 2022 წლის 2 მაისამდე ჩადენილ დანაშაულებზე). სანქციების დარღვევისთვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა შეიძლება დაეკისროს როგორც ფიზიკურ პირებს, ასევე იურიდიულ პირებს. მნიშვნელოვანია რომ კორპორაციების შემთხვევაში, დარღვევამ შეიძლება გამოიწვიოს ასევე დირექტორთა სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა.		

ევროკავშირის სანქციების პროგრამები- ზოგადი მიმოხილვა

ევროკავშირის შემაკავებელი ზომები: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/overview-sanctions-and-related-tools_en	სანქციების რეჟიმების სახეები	მიღების პროცედურა და განხორციელება	საკანონმდებლო საფუძველი	გამოყენების სფერო	ევროკავშირში სანქციების აღსრულება/ადმინისტრირება დელეგირებულია წევრ სახელმწიფოებზე. მაგალითად გერმანიაში:
შემაკავებელი ზომები (ან „სანქციები“) არის ევროკავშირის საერთო საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის (CFSP) ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობითაც ევროკავშირის შეუძლია ჩაერიოს საჭიროების შემთხვევაში კონფლიქტის თავიდან აცილების ან განვითარებულ ან მიმდინარე კრიზისებზე რეგულირებისთვის და მშვიდობის, დემოკრატიის, პატივისცემის ხელშეწყობისთვის, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებებისა და საერთაშორისო სამართლის დაცვისთვის. ევროკავშირის სანქციები ეხება მათ, ვინც პასუხისმგებელია იმ პოლიტიკასა თუ ქმედებებზე, რომლებზეც ევროკავშირის სურს გავლენა მოახდინოს. ეს ამბედროულად შემოვირდეს ნებისმიერი არასასურველი მოქმედების სახეობებში, ორგანიზაციებზე ან ინდივიდებზე ევროკავშირის არასახელმწიფო ერთეულებზე, ასევე კომპანიებზე, ჯგუფებზე, ორგანიზაციებზე ან ინდივიდებზე სრულად ან ნაწილობრივ, მათ შორის იარაღის ემბარგოს, სიამი ჩამოთხოვნი პირთა დაშვების შეზღუდვის (სოფ ზაფორების აკრძალვა), აქტივების გაყინვის, და სხვა ეკონომიკური ზომების სახით, როგორცაა შეზღუდვები იმპორტსა და ექსპორტზე.	ევროკავშირში სამი ტიპის სანქციების რეჟიმი მოქმედებს. პირველი, არის გავრცელებული სანქციები, რომლებსაც გადააქვს ევროკავშირის კანონმდებლობაში ეს სანქციები („გავრცელებული სანქციები“). მეორე, ევროკავშირმა შეიძლება გააძლიეროს გავრცელებული სანქციები და დაამატებითი ზომების გამოყენებით („შერეული სანქციების რეჟიმი“). დაბოლოს, ევროკავშირმა შეიძლება ასევე დააწესოს სანქციები საკუთარი ინიციატივით („ევროკავშირის ავტონომიური სანქციების რეჟიმი“). ამჟამად მოქმედებს ევროკავშირის 40-ზე მეტი სანქციების რეჟიმი. მათი უმრავლესობა გეოგრაფიული ხასიათისაა, ანუ (მაგ. სირია, ირანი ან ჩრდილოეთ კორეა). ევროკავშირმა ასევე მიიღო თემატური რეჟიმები, რომლებიც მიზნად ისახავს ტერორიზმს, კორუპციულ მოქმედებებს და ქიმიური იარაღის გამოყენებას და ადამიანის უფლებების სერიოზულ დარღვევებს. ევროკავშირის სანქციების რუკა იხილეთ ამჟამად მოქმედი სანქციების რეჟიმების ვებ-გვერდზე მიმოხილვას – https://www.sanctionsmap.eu/#main .	ევროკავშირის სანქციების განხორციელება და აღსრულება უზირველეს ყოვლისა ევროკავშირის წევრი ქვეყნების პასუხისმგებლობაა. კომისია ზედამხედველობს ევროკავშირის სანქციების განხორციელებასა და აღსრულებას წევრ სახელმწიფოებში.	სანქციებთან დაკავშირებით გადამწყვეტილებებს იღებს ევროკავშირის საბჭო კონსენსუსით, როგორც ზოგადი წესი, საგარეო საქმეთა და უსაფრთხოების პოლიტიკის საკითხებში კავშირის უზალდესი წარმომადგენლის (უზალდესი წარმომადგენლის) წინადადებების საფუძველზე და შესაბამის საბჭო საბჭოში განხილვის შემდეგ. შემაკავებელი ზომები გათვალისწინებულია CFSP საბჭოს გადაწყვეტილებებში. თუ საბჭოს გადაწყვეტილება მოიცავს ზომებს ეკონომიკური და/ან ფინანსური ზემოქმედების, ეს ზომები უნდა აისახოს საბჭოს რეგულაციებში. საბჭოს გადაწყვეტილებების საფუძველზე, უზალდესი წარმომადგენელი და ევროკომისია (DG FISMA-ს ხელმძღვანელობით) წარმოადგენენ ერთობლივ წინადადებას საბჭოს რეგულაციის შესახებ. CFSP საბჭოს გადაწყვეტილება და საბჭოს რეგულაცია მიიღება ერთად. ევროკავშირის სანქციების განხორციელება და აღსრულება უზირველეს ყოვლისა ევროკავშირის წევრი ქვეყნების პასუხისმგებლობაა. კომისია ზედამხედველობს ევროკავშირის სანქციების განხორციელებასა და აღსრულებას წევრ სახელმწიფოებში.	ევროკავშირის სანქციები ვრცელდება ევროკავშირის იურისდიქციის ფარგლებში, მათ მიერ დანერგული ვალდებულებები სავალდებულოა ევროკავშირის მოქალაქეებისთვის ნებისმიერ ადგილას, კომპანიებსა და ორგანიზაციებზე, რომლებიც ინკორპორირებული არიან წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობით, საპირფარეო ხომალდზე ან გემზე წევრი სახელმწიფოს იურისდიქციის ქვეშ, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა ქვეყნის პირისა თუ სუბიექტისთვის ევროკავშირში ევროკავშირის ტერიტორიაზე საქმიანობისთვის.	სამთავრობო უწყებები, რომლებიც მართავენ ან აღასრულებენ სანქციებს და ექსპორტის კონტროლის რეჟიმს გერმანიაში, არიან: გერმანიის ფედერალური ბანკი („Deutsche Bundesbank“), ფინანსური სანქციების ადმინისტრირების კომპეტენტური ორგანო; ეკონომიკური და ექსპორტის კონტროლის ფედერალური სამსახური („Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle“) („BAFA“), ეკონომიკური სანქციების და ექსპორტის კონტროლის რეჟიმის ადმინისტრირების კომპეტენტური ორგანო; საჯარო პროკურატურა („Staatsanwaltschaft“), კომპეტენტური ორგანო, რომელიც აღასრულებს სანქციების დარღვევას, რაც დანაშაულს წარმოადგენს; და გერმანიის საბაჟო ადმინისტრაცია („Zoll“) კომპეტენტური ორგანო, რომელიც, <i>inter alia</i> , აღასრულებს სანქციების დარღვევას, რომელიც წარმოადგენს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევას.

სანქციათა საზღვრები	
ფინანსური სანქციები, რომლებიც ზოგადად შედარებულია აშშ-ს სკვეციალურად დანიშნული მოქალაქეების („SDN“) სიუბთან, არის შეზღუდული ზომები, რომლებიც მოიღება კონკრეტული ფიზიკური პირების ან ერთეულების მიმართ, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას სანქცირებული ქვეყნიდან („ფინანსური სანქციები“), ეს ფიზიკური პირები და ორგანიზაციები იდენტიფიცირებულია და ჩამოთვლილია ევროკავშირის მიერ ევროკავშირის ფინანსურ სანქციებს დაქვემდებარებული პირების, ჯგუფებისა და ერთეულების ევროკავშირის კონსოლიდირებული საიში („ევროკავშირის კონსოლიდირებული საი“) , რაც იწვევს მიზანმიმართულ შეზღუდვებს, როგორცაა მოგზაურობის აკრძალვა ან აქტივების გაყინვა ჩამოთვლილთათვის.	
ეკონომიკური სანქციები, რომლებიც ზოგადად შედარებულია აშშ-ს სექტორულ სანქციებთან, შექმნილია ვაჭრობის შეზღუდვისთვის, როგორც წესი, კონკრეტულ ეკონომიკურ სექტორში, ინდუსტრიაში ან ბაზარზე - მაგალითად, ნავთობისა და გაზის სექტორში ან თავდაცვის ინდუსტრიაში („ეკონომიკური სანქციები“).	სანქციები, რომლებიც ორიენტირებულია კონკრეტულ იურისდიქციაზე, შემდგომში შეიძლება დაიყოს (სრულ) ემბარგოებად, ყოვლისმომცველ სანქციებად და მიზანმიმართულ სანქციებად. ემბარგო, როგორც ეს ტერმინი გამოიყენება შემდგომში, კრძალავს ყოველგვარ ვაჭრობას სანქცირებული მხარის სასარგებლოდ . ყოვლისმომცველი სანქციები კრძალავს ვაჭრობის უმეტეს ფორმებს სანქცირებულ მხარესთან ან მის სასარგებლოდ, მიზანმიმართული სანქციები კრძალავს მხოლოდ ვაჭრობის კონკრეტულ ფორმებს სანქცირებული მხარის სასარგებლოდ. ემბარგოები და ყოვლისმომცველი სანქციები რეგულარულად ხორციელდება ეკონომიკური სანქციების სახით. მიზნობრივი სანქციები ასევე შეიძლება განხორციელდეს ეკონომიკური სანქციების სახით ან ფინანსური სანქციების სახით.
EU NEXUS	ევროკავშირის ნექსუსი წარმოიქმნება რომელიმე შემდეგ სიტუაციაში: ევროკავშირის ტერიტორიაზე (ანუ ევროკავშირის რომელიმე წევრი ქვეყნის ტერიტორია, მათ შორის მათი საჯარო სივრცე);ევროკავშირის წევრი ქვეყნების მოქალაქეებზე (თუნდაც ისინი ევროკავშირის გარეთ იყვნენ);ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებულ ან შექმნილ სუბიექტებზე, მიუხედავად იმისა, არიან თუ არა ისინი ევროკავშირში (მათ შორის ევროკავშირის კომპანიების ფილიალები მესამე ქვეყნებში);სუბიექტებს ევროკავშირის ფარგლებში მთლიანად ან ნაწილობრივ შესრულებულ ნებისმიერ ბიზნესთან მიმართებაში; ან ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოს იურისდიქციის ქვეშ მყოფ ნებისმიერ საჯარო ხომალდზე ან გემზე. ეს ნიშნავს, რომ ევროკავშირის არანაწევრ კომპანიებსა და პირებსაც კი შეიძლება ევალუბოდეთ ევროკავშირის სანქციების დაცვა, იმისა და მიხედვით, თუ რა კონკრეტული გარემოებებით ახორციელდენ თავიანთ ბიზნეს საქმიანობას ევროკავშირში და როგორ არიან დაკავშირებული სანქციებით შეზღუდულ ნებისმიერ საქმიანობასთან.

მფლობელობა/კონტროლის ტესტი:	ძირითადი მოთხოვნები: დაბლოკვა (asset freeze) და რეპორტირება (reporting)
ევროკავშირის აქტივების გაყინვა ორი ძირითადი ელემენტით აქვს. უპირველეს ყოვლისა, ევროკავშირის საიში შესული მხარის ყველა აქტივი და ეკონომიკური რესურსი, უნდა გაიყინოს. მეორე: აკრძალულია სახსრების ან ეკონომიკური რესურსების პირდაპირ ან ირიბად ხელმისაწვდომობა მათთვის ან მათ სასარგებლოდ. „ირბი“ ეკონომიკური რესურსების ხელმისაწვდომობა საიში ჩამოთვლილი მხარისთვის შეიძლება მოიცავდეს, მაგალითად, გადახდების განხორციელებას ან საკონტაინერების მომსახურების შეთავაზებას შესაბამისი მხარისთვის, რომელიც დაკავშირებულია საიში მყოფ პირთან. „მფლობელობა“ ჩნდება, როდესაც მხარე ფლობს ერთეულის საკუთრების უფლების 50 პროცენტზე მეტს ან აქვს „უზრუნველყოფის ინტერესი“ (majority interest). მნიშვნელოვანი ცვლილების შემდეგ, 2022 წლის მარტში, ევროკომისიამ განმარტა, რომ საკუთრების ინტერესები უნდა იყოს გაერთიანებული, როგორც აშშ-ს სანქციების პირობებში, რაც იმას ნიშნავს, რომ საიში მყოფი სხვადასხვა მხარის უმცირესობის წილები ერთად განიხილება და - თუ 50 პროცენტს აღემატება, ასეთი ერთეულის აქტივები უნდა გაიყინოს. ტესტი იმისათვის, რომ შეფასა, არის თუ არა იურიდიული პირი ან ერთეული სხვა პირის ან სუბიექტის მიერ „კონტროლირებადი“ , ეყრდნობა ფაქტობრივ ელემენტებს, როგორიცაა ხმის უფლდობა კანტროლი ან უფლებამოსილება დანიშნოს კომპანიის ხელმძღვანელობა, ასე რომ, განსაზღვრა მოთხოვნს ყოველი კონკრეტული შემთხვევის შეფასებას.	ნებისმიერი ფიზიკური პირი ან სუბიექტი, რომელიც ვალდებულია შესრულოს ევროკავშირის ფინანსური სანქციები, ევროკავშირის ბანკები და ფინანსური ინსტიტუტები, რომლებმაც იცოდნენ ან აქვთ საფუძვლიანი ეჭვი, რომ აკონტროლებენ ან ფლობენ, ან სხვაგვარად აქვთ საქმი, თანხებთან ან ეკონომიკურ რესურსებთან, ვალდებული არიან: (i) გაყინონ თანხები და არ განახორციელონ რაიმე სახის სანქცირებული პირებისთვის; (ii) არ განახორციელონ რაიმე სახის ქმედება (dealing) სანქცირებული პირების ეკონომიკურ რესურსებზე და აქტივებზე. ევროკავშირის ფინანსური სანქციების შესაბამისი დებულებების შეთავაზებად, ე.ი. საბჭოს 2014 წლის 17 მარტის 269/2014 რეგულაციის მე-8 მუხლის თანახმად. მათ, ვინც ექვემდებარება ევროკავშირის ფინანსურ სანქციებს, უნდა: (i) დაუყოვნებლივ მიახლოონ ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც ხელს შეუწყობს შესაბამისობას სანქციებთან ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოს კონტენტურ ორგანიზაციას, და (ii) ითანამშრომლონ კომპეტენტურ ორგანიზაციას. გარდა ამისა, არსებობს დამატებითი ანგარიშგების ვალდებულებები, რომლებიც ნაწილობრივ გამომდინარეობს უფრო კონკრეტული საბანკო კანონმდებლობით. მაგალითად, კონკრეტულად ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ.

Due Diligence	სანქციების შეუსრულებლობამ შეიძლება კომპანიებსა და ფიზიკურ პირებს მძალადი ჯარიმები და პატიმრობაც კი დააკისროს. თუმცა, ევროკავშირის სანქციები პირდაპირ გამორიცხავს პასუხისმგებლობას. თუ პირმა „არ იცოდა და არ გააჩნდა ეჭვის საფუძველი, რომ მათი ქმედებები დაარღვევდა“ სანქციებს. იმისათვის, რომ შეიძლოს დაეყრდნონ ამ „due diligence დაცვას“, მოსალოდნელი ტრანზაქციებისა და აქტივობების მხარეებმა უნდა ჩაატარონ გონიერი სათანადო ექსპერტიზა ყველა ხელმისაწვდომ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რათა უზრუნველყონ, რომ არ განხორციელდეს ისეთი ქმედებები, რაც არღვევს სანქციებს.
გვერდის ავლის სანინააღმდეგო პუნქტები	ზოგადად, ძირითადი აკრძალვების (როგორცაა აქტივების გაყიდვის შეზღუდვები) შესაგეხად, ევროკავშირის სანქციები ასევე კრძალავს მონაწილეობას „შენებულად და მიზანმიმართულად იმ საქმიანობაში, რომლის მიზანი ან შედეგია ძირითადი სანქციების გვერდის ავლა“. გვერდის ავლის ამ ნესს შეუძლია გააფართოვოს ევროკავშირის სანქციების მოქმედების ფარგლები, რომლებიც ფორმალურად ცდება გაცხადებულ აკრძალვებს, მაგრამ ძირს უთხრის რეჟიმის მიზნებს. მაგალითად, ევროკავშირის კომანია, რომელიც „შენებულად და განზრახ“ ირჩევს გარკვეული აქტივობების აუთსორსს არა ევროკავშირის შვილობილი კომპანიისთვის იმ მიზეზით, რომ თავად ევროკავშირის კომანია ვერ შეასრულებს ასეთ საქმიანობას ევროკავშირის სანქციების ქვეშ, ექვემდებარება შემოწმებას გვერდის ავლის გარეშე.
პასუხისმგებლობა: სისხლის სამართლისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევები	ევროკავშირის სანქციების და გერმანიის საგარეო ვაჭრობის კანონმდებლობის დარღვევა, მათ შორის გერმანიის ექსპორტის კონტროლის რეჟიმი, შეიძლება დაისაჯოს როგორც სისხლის სამართლის ან ადმინისტრაციული სამართალდარღვევით. განზრახ დარღვევა წარმოადგენს სისხლის სამართლის დანაშაულს. გერმანიაში, მაგალითად, იარაღის ემპარგოს დარღვევა წარმოადგენს სისხლის სამართლის დანაშაულს და ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 10 წლამდე. გარდა ამისა, ჯარიმა შეიძლება დაწესდეს და განისაზღვროს დამნაშაულის ინდივიდუალური ფინანსური მდგომარეობის/შემოსავლისა და დარღვევის მიხედვით. ევროკავშირის სანქციების და გერმანიის საგარეო ვაჭრობის კანონის დაუდევრობით დარღვევა, მათ შორის გერმანიის ექსპორტის კონტროლის რეჟიმი, ზოგადად განიხილება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევად. „დაუდევრობა“ განმარტება, როგორც ზრუნვის საჭირო სტანდარტების არ განხორციელება („Fahrlässigkeit“). მე-19 პუნქტის მიხედვით. 6 AWG, ასეთმა ადმინისტრაციულმა სამართალდარღვევებმა შეიძლება გამოიწვიოს დაჯარიმება 50000 ევრომდე თითო სამართალდარღვევაზე და ჩადენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შედეგად მიღებული მოგების ჩამორთმევა ვინაიდან აღსრულება ხდება წევრი ქვეყნების დონეზე, კორპორაციული სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საკითხი დამოკიდებულია იცნობს თუ არა ადგილობრივი სამართალი ამ კონცეფციას. პრაქტიკაში, დარღვევას აქვს პრაქტიკული შედეგები საბაზო ორგანოსთან მიმართებაში. დარღვევის საპასუხოდ, საბაზო ორგანოს შეუძლია შეაჩეროს ან გააუქმოს გაცემული ავტორიზაცია ან საბაზო გამარტივება. შედეგები განსაკუთრებით ეხება ექსპორტზე ორიენტირებულ კომპანიებს. და ბოლოს, საბაზო ორგანოს მიერ ჩატარებული აუდიტი დამოკიდებულია კომპანიის რისკის პროფილზე. ამრიგად, თუ საბაზო ორგანომ შეამჩნია კომპანიის მიერ საგარეო ვაჭრობაში ჩადენილი დარღვევების რაოდენობის ზრდა და უკვე დაანქსა ჯარიმები, კომპანიის აუდიტის სიმძირე ავტომატურად იზრდება.
გამონაკლისები: ზოგადი და სპეციალური ლიცენზიები	შესაბამისი ეკონომიკური რესურსები აუცილებელია სანქცირებული პირის ძირითადი მოთხოვნების დასაცემად დასაქმებულების დასაცემად ან ეკონომიკური რესურსები განკუთვნილია მხოლოდ გონივრული პროფესიული საფასურის გადახდისთვის ან იურიდიული მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურებისთვის. ევროკავშირის ეკონომიკური სანქციებისთვის, მაგალითად, საბჭოს რეგულაციაზე (EU) 833/2014, რომელიც ეხება შემკავებელ ზომებს რუსეთის ქმედებების გამო, რომელიც დესტაბილიზაციას იწვევს უკრაინაში, ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოს კომპეტენტურმა ორგანოებმა შეიძლება დაუშვან გარკვეული ტრანზაქციები, მაგალითად, ორმაგი დანაშაულებების საქონლის გაყიდვა არასამხედრო გამოყენებისთვის რუსეთში. ძირითადი საკითხი: ზოგადი ლიცენზიები/გამონაკლისები დგინდება ევროკავშირის დონეზე, ხოლო სპეციალური ლიცენზიებისათვის მიმართვის საკითხი წყდება ყველა წევრი ქვეყნის ადგილობრივი კანონმდებლობის დონეზე.
ევროკავშირის ბლოკირების სტატუსი	2018 წლის 6 აგვისტოს ევროკავშირმა მიიღო კომისიის დელეგირებული რეგულაცია (EU) 2018/1100, რომელმაც შეცვალა საბჭოს რეგულაცია (EC) No2271/96 ევროკავშირის ბლოკირების სტატუსით თავდაპირველად ამოქმედდა 1996 წელს, როგორც აშშ-ის გარკვეული ექსტრატერიტორიული სანქციების სანადადმდეგო ღონისძიება კუბის, ლიბიისა და ირანის წინააღმდეგ. ევროკავშირმა ეს სანქციები განიხილა, როგორც საერთაშორისო სამართლის დარღვევა, საერთაშორისო ვაჭრობის საფრთხე და „ევროკავშირის ოპერატორების“ ინტერესების შელახვა. შესაბამისად, მისი პრეამბლას თანახმად, ევროკავშირის ბლოკირების სტატუსი ცდილობდა დაეცვა „მესამე ქვეყნის მიერ მიღებული კანონმდებლობის ექსტრატერიტორიული გამოყენების ეფექტი და მასზე დაფუძნებული ან მისგან მიღებული ქმედებები“. ამ მიზნის მისაღწევად, ევროკავშირის ბლოკირების სტატუსი, <i>inter alia</i>, კრძალავს რეგლამენტში ჩამოთვლილ ნებისმიერ საზღვარგარეთ აქტს, რომელიც „მიზნად ისახავს წევრი სახელმწიფოს იურიდიულის ქვეშ მყოფი ფიზიკური ან იურიდიული პირების საქმიანობის რეგულირებას“.

რუსეთთან დაკავშირებული სანქციები უკრაინის ომის შემდგომ: https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information/ukraine-russia-related-sanctions	ბლოკირება
სანქციები უკრაინა/რუსეთთან დაკავშირებულ სანქციების პროგრამასთან მიმართებაში იყოფა შემდეგ სამ ფართო კატეგორიად: (1) ტრანზაქციების ბლოკირება ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმართ/თან, რომლებიც „დანიშნულია“ E.O. 13660, ე.ო. 13661, ე.ო. 13662, ან ე.ო. 13685 საფუძველზე და ჩამოთვლილია სპეციალურად დანიშნული მოქალაქეებისა და ბლოკირებული პირების სიაში (SDN სიაში); (2) სექტორული სანქციები რუსეთის ეკონომიკის სექტორებში მოქმედი სუბიექტების მიმართ, რომლებიც განსაზღვრულია ხაზინის მდივნის მიერ E.O. 13662 - სშესაბამისად და ჩამოთვლილია დარგობრივი სანქციების საიდენტიფიკაციო სიაში (SSI List); და (3) ახალი ინვესტიციების აკრძალვა და აკრძალვა საქონლის, ტექნოლოგიის ან მომსახურების ექსპორტის ან იმპორტის შესახებ უკრაინის ყირიმის რეგიონში/დან.	აშშ-ის პირების მიერ/თვის ან ამერიკის შეერთებულ შტატებში ტრანზაქციები აკრძალულია, თუ ისინი მოიცავს გადაცემას, გადახდას, ექსპორტს, გატანას ან სხვაგვარად გარიგებას იმ სუბიექტის ან ფიზიკური პირების ან მათი საკუთრების ან ქონებრივი ინტერესის მიმართ, რომელიც ჩამოთვლილია OFAC-ის SDN სიაში. ამავე პირების პირდაპირ ან არაპირდაპირ ერთობლივ ან ინდივიდუალურად 50% ის ან მეტის საკუთრებაზე ნებისმიერ სხვა სუბიექტში 31 C.F.R- ch.V- ის შესაბამისად ასევე ვრცელდება ბლოკირების ვალდებულება მიუხედავად იმისა, არის თუ არა თავად სუბიექტი ჩამოთვლილი OFAC-ის SDN სიაში. დეტალები იხილეთ: http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Documents/licensing_guidance.pdf.

სექტორული სანქციები	ახალი ინვესტიციების აკრძალვა და სავაჭრო ემბარგო
რუსეთის ეკონომიკაში მოქმედ კონკრეტულ პირებზე სექტორული სანქციები დაწესდა E.O.13662-ის მიხედვით, OFAC-ის მიერ მასზე დელეგირებული უფლებამოსილებების შესაბამისად გამოცემული დირექტივების მეშვეობით. ეს დირექტივები აწესებს აკრძალვებს გარკვეულ ტრანზაქციებზე იმ პირებთან, როგორც ეს მოითხოვს SSI სიაში და რომლებიც ექვემდებარება შესაბამის დირექტივას. ამ სანქციების მოქმედებაზე ჩვეულებრივ ვრცელდება 50 პროცენტის და მეტის წესი. SSI სიაში მოხვედრილი პირების ქონება და ინტერესები არ არის დაბლოკილი და არც მათთან ტრანზაქციები აკრძალული სექტორული სანქციების შეზღუდვების მიღმა. დირექტივა 1 კრძალავს შემდეგ ტრანზაქციას აშშ-ს პირების მიერ და შეერთებული შტატების შიგნით: ყველა ტრანზაქცია, დაფინანსების დახმარებით და სხვა გარიგებები ახალ ვალზე 30 დღეზე მეტი ვადით ან ახალი კაპიტალის მიწოდება იმ პირებზე რომლებიც განსაზღვრულია დირექტივით. დირექტივა 2 და დირექტივა 3, კრძალავენ ტრანზაქციებს აშშ-ს პირების მიერ და ამერიკის შეერთებულ შტატებში: რომლებიც მოიცავს დაფინანსების უზრუნველყოფას რაიმე ფორმით 90 დღეზე მეტი ვადით გაცემული სესხით დირექტივა 2-ით და დირექტივა 3-ით განსაზღვრულ პირებისათვის ან, მათი ქონების, ან მათი ქონებრივ ინტერესებთან მიმართებით. დირექტივა 4 კრძალავს შემდეგ ტრანზაქციებს აშშ-ს პირების მიერ და ამერიკის შეერთებულ შტატებში: საქონლის, მომსახურების მიწოდება, ექსპორტი ან რეექსპორტი, პირდაპირ ან ირიბად, (გარდა ფინანსური მომსახურებისა) ან ტექნოლოგიური მხარდაჭერა, რომლებიც უკავშირდებოდა ღრმა წყლებში ძიებას ან წარმოებას არქტიკული ოფშორულ პროექტებზე, რომლებსაც აქვთ ნავთობის მოპოვების პოტენციალი რუსეთის ფედერაციაში, ან რუსეთის ფედერაციის მიერ პრეტენზირებულ საზღვაო ზონაში, და რომელიც მოიცავს ნებისმიერ პირს, რომელიც ექვემდებარება მე-4 დირექტივას, მის ქონებას ან მის ქონებრივ ინტერესებს.	შემდეგი ტრანზაქციები, რომლებიც მოიცავს უკრაინის ყირიმის რეგიონს, ზოგადად აკრძალულია: ახალი ინვესტიცია უკრაინის ყირიმის რეგიონში; ყირიმის რეგიონიდან ნებისმიერი საქონლის, მომსახურების ან ტექნოლოგიის პირდაპირ ან ირიბად შეტანა შეერთებულ შტატებში; უკრაინის ყირიმის რეგიონში ნებისმიერი საქონლის, მომსახურების ან ტექნოლოგიის ექსპორტი, რეექსპორტი, გაყიდვა ან მიწოდება, პირდაპირ ან ირიბად, შეერთებული შტატებიდან ან აშშ-ს პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს განთავსებული.

აკრძალვები რუსეთის მავნე უცხოურ ქმედებებთან დაკავშირებით				
საქონლის საფრთხე	აბალი ინვესტიცია	ეკონომიკის საფრთხე სექტორები	იმპორტი და ახალი ინვესტიციები რუსეთის ენერგეტიკულ სექტორში	საკონსულო-დენდო ან გადასახდელი ანგარიშები
საქონლის საფრთხე	აბალი ინვესტიცია რუსეთის ფედერაციაში შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს: • ექსპორტი, რეექსპორტი, გაყიდვა ან მიწოდება, პირდაპირ ან ირიბად, შეერთებული შტატებიდან, ან შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს, ბუნებრივი რესურსების ადრეცხვის, ტრანსპორტისა და კონსერვაციის სტრუქტურირების, მენეჯმენტის საკონსულტაციო მომსახურების და ნებისმიერი სხვა კომერციული მომსახურების, რომელსაც განსაზღვრავს ხაზინის მდივანი, სახელმწიფო მდივანთან კონსულტაციით, რუსეთის ფედერაციაში მყოფ ნებისმიერი პირისათვის; და • ნებისმიერი გატარება, დაფინანსება, ხელშეწყობა ან გარანტია შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს, უცხო პირის მიერ ასეთი ტრანზაქციის შესახებ, სადაც ამ უცხო პირის მიერ ტრანზაქცია აკრძალულია ან შეზღუდულია.	გარკვეული იმპორტი, რომელიც დაკავშირებულია რუსეთის ეკონომიკის საფრთხე სექტორებთან: ფუფუნების საკონსულის ექსპორტი; აბალი ინვესტიციები რუსეთის ეკონომიკის ნებისმიერ სანქცირებულ სექტორში; ტრანზაქციები აშშ-დან ან აშშ-ის პირების მიერ რუსეთის მთავრობასთან ან აშშ დოლარში დენომინირებული; და უცხოური პირის მიერ ასეთი ტრანზაქციის გატარება, დაფინანსება, ხელშეწყობა, თუ ასეთი ტრანზაქცია არის აშშ-ის პირისათვის აკრძალული. კონკრეტულად: • რუსეთის ფედერაციაში მოპოვებული პროდუქტების შეერთებულ შტატებში იმპორტი; თევზი, ზღვის პროდუქტები და მსგავსი პროდუქტები; ალკოჰოლური სასმელები; არაინდუსტრიული ბრილიანტები; და რუსეთის ფედერაციის წარმომადგენელი ნებისმიერი სხვა პროდუქტი, რომელიც შეიძლება განისაზღვროს ხაზინის მდივნის მიერ, სახელმწიფო მდივანთან და ვაჭრობის მდივანთან კონსულტაციით; • ფუფუნების საქონლის ექსპორტი, რეექსპორტი, გაყიდვა ან მიწოდება, პირდაპირ ან ირიბად, და ნებისმიერი სხვა ნივთი, რომელიც შეიძლება განისაზღვროს კომერციის მდივანმა კონსულტაციებით. სახელმწიფო მდივანთან და ხაზინის მდივანთან, რუსეთის ფედერაციაში მყოფ ნებისმიერ პირთან; • აბალი ინვესტიცია რუსეთის ფედერაციის ეკონომიკის ნებისმიერ სექტორში, როგორც ეს შეიძლება განისაზღვროს ხაზინის მდივნის მიერ, სახელმწიფო მდივანთან კონსულტაციით, შეერთებული შტატების პირის მიერ; • აშშ დოლარში დენომინირებული ბანკნოტების ექსპორტი, რეექსპორტი, გაყიდვა ან მიწოდება, პირდაპირ ან ირიბად, შეერთებული შტატებიდან ან ირიბად, შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს იმყოფებოდეს, რუსეთის ფედერაციის მთავრობაში ან რუსეთის ფედერაციაში მყოფ ნებისმიერ პირზე; და • ნებისმიერი გატარება, დაფინანსება, ხელშეწყობა ან გარანტია შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს, უცხო პირის მიერ ტრანზაქციის შესახებ, სადაც ამ უცხო პირის მიერ ტრანზაქცია აკრძალულია ამ მოთხოვნით, თუ შესრულებულია შეერთებული შტატების პირის მიერ ან შეერთებული შტატების შიგნით.	გარკვეული იმპორტი და აბალი ინვესტიციები რუსეთის ენერგეტიკულ სექტორში. კონკრეტულად: • რუსეთის ფედერაციაში მოპოვებული შემდეგი პროდუქტების შეერთებულ შტატებში იმპორტი: ნედლი ნავთობი; ნავთობის სანელები, ზეთები და მათი დისტრიბუციის პროდუქტები; თხევადი ბუნებრივი აირი; ქვანახშირი; და ნახშირის პროდუქტები; • აბალი ინვესტიცია ენერგეტიკულ სექტორში რუსეთის ფედერაციაში შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა იყოს; და • ნებისმიერი დამტკიცება, დაფინანსება, ხელშეწყობა ან გარანტია შეერთებული შტატების პირის მიერ, სადაც არ უნდა მდებარეობდეს, უცხო პირის მიერ ტრანზაქციაზე, სადაც ეს ტრანზაქცია ან უცხოელის მიერ პირი აკრძალულია ან შეზღუდულია ამ მოთხოვნის შესაბამისად, თუ შესრულებულია შეერთებული შტატების პირის მიერ ან შეერთებული შტატებში.	გარკვეული აქტივობები, რომლებიც დაკავშირებულია საკონსულის დენდო ან გადასახდელ ანგარიშებთან (CAPTA) და ტრანზაქციების დამუშავებასთან, რომელიც მოიცავს გარკვეულ უცხოურ ფინანსურ ინსტიტუტებს. კერძოდ, აკრძალულია აშშ-ს ფინანსური ინსტიტუტის შემდეგი საქმიანობა: • საკონსულის დენდო ანგარიშის ან გადასახდელი ანგარიშის გახსნა ან შენახვა უცხოური ფინანსური ინსტიტუტებისათვის ან მათი სახელით, რომლებიც დადგენილია, რომ ექვემდებარება რუსეთთან დაკავშირებული CAPTA დირექტივის (დირექტივა 2) აკრძალვებს; • უცხოური ფინანსური ინსტიტუტების მონაწილეობით ტრანზაქციების დამუშავება, რომლებიც განსაზღვრულია, რომ ექვემდებარება რუსეთთან დაკავშირებული CAPTA დირექტივის (დირექტივა 2) აკრძალვებს.
საქონლის საფრთხე	გარკვეული ქმედებები, რომლებიც დაკავშირებულია რუსეთის ფედერაციის გარკვეულ საფრთხეულ აქტივობებთან. კერძოდ, აკრძალულია აშშ-ს ფინანსური ინსტიტუტის შემდეგი საქმიანობა: • 2021 წლის 14 ივნისის მდგომარეობით, მონაწილეობა პირულად ბაზარზე რუბლის ან არარუბლის დენომინირებული ობლიგაციებისათვის, გამოშვებული 2021 წლის 14 ივნისის შემდეგ რუსეთის ფედერაციის ცენტრალური ბანკის, რუსეთის ფედერაციის ეროვნული სიმდიდრის ფონდს ან რუსეთის ფედერაციის ფინანსთა სამინისტროს რუბლის ან არარუბლის დენომინირებული ობლიგაციებისათვის შესება; და • 2022 წლის 1 მარტის მდგომარეობით, მონაწილეობა მყოფ ბაზარზე რუბლის ან არარუბლის დენომინირებული ობლიგაციებისათვის, გამოშვებული 2022 წლის 1 მარტის შემდეგ რუსეთის ფედერაციის ცენტრალური ბანკის, რუსეთის ფედერაციის ეროვნული სიმდიდრის ფონდის ან ფინანსთა სამინისტროს მიერ.			

რუსეთი: EU-ს პროგრამა

მომსახურებები რუსეთს ან რუს პირებს	მომსახურებები რუსეთს ან რუს პირებს: კრიბტო აქტივების საფულის, ანგარიშის ან მყურვეობის სერვისების მიწოდების აკრძალვა არქიტექტურული და საინჟინრო მომსახურების განვითარების აკრძალვა; IT საკონსულტაციო და ოფრიდოული საკონსულტაციო მომსახურების მიწოდების აკრძალვა რეკლამის, ბაზრის კვლევისა და საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის სერვისების მიწოდების აკრძალვა ტექნიკური დახმარების, საბროკერო მომსახურების ან დაფინანსების ან ფინანსური დახმარების განვითარების აკრძალვა (რუსული ნავთობის საზღვაო ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებით).
ნედლეული და სხვა საქონელი	ნედლეული და სხვა საქონელი: რუსეთიდან რკინის, ფოლადის, ხის, ცემენტისა და პლასტმასის იმპორტის აკრძალვა; რუსეთიდან ოქროს იმპორტის აკრძალვა; რუსეთიდან ზღვის პროდუქტების, ალკოჰოლური სასმელების, სიგარეტის, სამკაულების და კოსმეტიკური საშუალებების იმპორტის აკრძალვა;
თავდაცვა	თავდაცვა: ორმაგი დანიშნულების საქონლისა და ტექნოლოგიური ნივთების რუსეთში ექსპორტის აკრძალვა; რუსეთში თვითმფრინავების ძრავების ექსპორტის აკრძალვა; იარაღით და სამოქალაქო ცეცხლსასროლი იარაღით ვაჭრობის აკრძალვა საბრძოლო მასალის, სამხედრო მანქანებისა და გასამხედროებული ტექნიკით ვაჭრობის აკრძალვა;
ტრანსპორტი	ტრანსპორტი: ევროკავშირის საჰაერო სივრცის დახურვა რუსეთის კუთვნილი და რუსეთის მიერ რეგისტრირებული ყველა თვითმფრინავების; რუსული ნავთობის მესამე ქვეყნებში საზღვაო ტრანსპორტირების აკრძალვა (თუ შეძენის ფასის ზღვარზე მეტია); ევროკავშირის პორტების დახურვა რუსული გემებისათვის; რუსეთისა და ბელორუსის საზღვაო ტრანსპორტის ოპერატორების ევროკავშირში შესვლის აკრძალვა; რუსეთში ავიაციის, საზღვაო და კოსმოსური ინდუსტრიის საქონლისა და ტექნოლოგიების ექსპორტის აკრძალვა;
ენერგეტიკა	რუსეთიდან ნახშირის იმპორტის აკრძალვა; რუსეთიდან ნავთობის იმპორტის აკრძალვა, შებენიერი მასალებისა; ნავთობის საზღვაო ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებული ფასი 60 დოლარი ბარელზე; ნავთობგადამამუშავებელი სექტორის საქონლისა და ტექნოლოგიების რუსეთში ექსპორტის აკრძალვა; რუსეთის ენერგეტიკისა და სამთო სექტორში ახალი ინვესტიციების აკრძალვა.
ფინანსურ, ვაჭრობის, ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, ტექნოლოგიებისა და თავდაცვის სექტორებზე მიმართული სანქციები	ევრონიკური სანქციები მიმართულია ფინანსურ, ვაჭრობის, ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, ტექნოლოგიებისა და თავდაცვის სექტორებზე: ფინანსური სექტორი: შეიზღუდა წვდომა ევროკავშირის პირებთან და მეორად კაპიტალის ბაზრებზე გარკვეული რუსული ბანკებისა და კომპანიებისათვის; რუსეთისა და ბელორუსის ცენტრალურ ბანკებთან და რუსეთის რეგიონული განვითარების ბანკთან ტრანზაქციების აკრძალვა; SWIFT-ის აკრძალვა გარკვეული რუსული და ბელორუსული ბანკებისათვის; რუსეთისა და ბელორუსში ევროში დენომინირებული ბანკოტშების მიწოდების აკრძალვა; რუსეთში სახელმწიფო დაფინანსების ან ინვესტიციების აკრძალვა; რუსეთის პირდაპირი ინვესტიციების ფონდის მიერ თანადაფინანსებულ პროექტებში ინვესტიციების აკრძალვა.
ინდივიდუალური შეზღუდვა ზომები	აქტივების გაყიდვა და მოგზაურობის შეზღუდვები- ამჟამად 1386 ფიზიკური და 171 სუბიექტი ექვემდებარება აქტივების გაყიდვას და მოგზაურობის აკრძალვას.
ზოგადი აღწერა	უკრაინაში რუსეთის ქმედებების მხარდამხმარი პირებისა და სუბიექტების საპასუხოდ, ევროკავშირმა მიიღო ბრძანება 269/2014 რეგულაციის I დანართში ჩამოთვლილი პირებისა და სუბიექტების აქტივების გაყიდვის შესახებ და აუკრძალა ჩამოთვლილ პირებს ევროკავშირის ტერიტორიაზე შესვლა. დამატებით: უნდა გაიყინოს იმ პირებისა და ერთეულების აქტივები, რომლებიც არ შედის ევროკავშირის სანქციების სიაში, მაგრამ მათ ფლობენ ან აკონტროლებენ სიაში ჩამოთვლილი პირები ან სუბიექტები. ასევე აკრძალულია სახსრების ან ეკონომიკური რესურსების, მათ შორის კრიპტო-აქტივების, ხელმისაწვდომად გახდა სიაში ჩამოთვლილი პირებისა და სუბიექტებისათვის და სუბიექტებისათვის, რომლებსაც ფლობენ ან სხვაგვარად აკონტროლებენ ჩამოთვლილი პირები ან სუბიექტები. https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-sanctions-russia-ukraine-invasion/

რუსეთი: UK-ს პროგრამა

ზოგადი	ფინანსური სანქციები	ვაჭრობის აკრძალვები
	ფინანსური სანქციები: აქტივების გაყინვა და ნებისმიერ ეკონომიკურ სიკეთეზე ხელმოწერადმიმართული უზრუნველყოფა: რეგულაციები აწესებენ ფინანსურ სანქციებს განსაკუთრებულ პირებზე აქტივების მიზნობრივი გაყინვისა და სახსრების ან ეკონომიკური რესურსების ხელმისაწვდომობის აკრძალვის გზით. ეს გულისხმობს განსაზღვრული პირების სახსრებისა და ეკონომიკური რესურსების (არაფულადი აქტივების, როგორიცაა ქონება ან მანქანები) გაყინვას და იმს უზრუნველყოფას, რომ სახსრები და ეკონომიკური რესურსები არ იყოს ხელმისაწვდომი დანიშნულ პირთათვის ან მათთვის სასარგებლოდ, პირდაპირ ან ირიბად.	რეგულაციები აწესებს ვაჭრობის აკრძალვებს, რომლებიც ეხება: სამხედრო საქონელი და სამხედრო ტექნიკა; თავდაცვისა და უსაფრთხოების საქონელი და თავდაცვისა და უსაფრთხოების ტექნოლოგია; სამხედრო მასალები და მასთან დაკავშირებული აღჭურვილობა და მასალების დამუშავება; კრიტიკული ინფრასტრუქტურის საქონელი და ტექნოლოგია; კვანძური გამოთვლები და მონივრულ მასალების საქონელი და ტექნოლოგია; საავიაციო და კოსმოსური საქონელი და ტექნოლოგია; თვითმფრინვების სანავიგაციო და სანავიგაციო სანავიგაციო, საზღვაო საქონელი და საზღვაო ტექნოლოგიები; ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებული საქონელი; ენერგეტიკასთან დაკავშირებული საქონელი და ენერგეტიკასთან დაკავშირებული მომსახურება; ნავთობის გადამამუშავების საქონელი და ტექნოლოგია; ფუფუნების საგნები; საქონელი, რომელიც წარმოებულია უკრაინის არასამთავრობო კონსტრუქციებისა და ტერიტორიებზე; რკინისა და ფოლადის პროდუქტები და მასთან დაკავშირებული დამამარე მომსახურება; ნავთობი და ნავთობპროდუქტები; ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების გემით მიწოდება ან მიწოდება სასაქონლო კოდებით 2709 და 2710 რუსეთიდან მესამე ქვეყნებში და მათ შორის და მასთან დაკავშირებული მომსახურება; ქვანახშირი და ნახშირის პროდუქტები; თხევადი ბუნებრივი აირი; ოქრო, ოქროს სამკაულები და ოქროსთან დაკავშირებული პროდუქტები; ბანკოტები სტერლინგში და ევროკავშირის წევრების ოფიციალური ვალუტაში; საქონელი, რომელიც ქმნის მნიშვნელოვან შემოსავალს რუსეთისთვის; ტექნიკური დახმარების, შეაბრებული კერძონალების, ფინანსური სერვისების ან სახსრების, ან მასთან დაკავშირებული საბროკერო სერვისების მიწოდება, როდესაც ის ხელს უწყობს გარკვეული სამხედრო მოქმედებების განხორციელებას; მომსახურება, რომელიც ეხება შესაბამის ინფრასტრუქტურულ სექტორს უკრაინის არასამთავრობო კონსტრუქციებისა და ტერიტორიებზე; ტურიზმთან დაკავშირებული მომსახურება უკრაინის არასამთავრობო კონსტრუქციებისა და ტერიტორიებზე; ინტერნეტ სერვისები; პროფესიული და ბიზნეს მომსახურება აკრძალულ საქონელთან მიმართებაში.

ირანი: აშშ-ს პროგრამა

ზოგადი	აკრძალვა
შეერთებული შტატები დიდი ხანია ინარჩუნებს ყოველისმომცემელ საგაყრდენ ემბარგოს/ ყოველისმომცემელ სანქციებს ირანის წინააღმდეგ, რაც არსებითად კრძალავს ყოველგვარ ვაჭრობას შეერთებულ შტატებსა და ირანს შორის, მათ შორის არაამერიკელი პირების მიერ შესაძლებელი მქონეებიდან ირანში აშშ-ს წარმოების ნივთების რეექსპორტს.: https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information/iran-sanctions	ასეთი აკრძალვა პრაქტიკულად თავის თავში მოიცავს ნებისმიერი ირანელ პირთან აშშ-ს ნექსუსით ტრანზაქციების განხორციელებას. აშშ-ის სანქციები ირანის წინააღმდეგ ასევე კრძალავს ნებისმიერი ამერიკელი პირის მიერ ნებისმიერი ისეთი გარემოების ჯერადი შეწყობას, რომელშიც ამერიკელი პირი ვერ შეძლებდა უშუალოდ მონაწილეობას სანქციების აკრძალვების გამო. არაამერიკელი პირები, რომლებიც არ ექვემდებარებიან არაამერიკელი შტატების იურიდიული, როგორც ნების, არ არიან პირდაპირ ვალდებული დაცვან ირანის წინააღმდეგ აშშ-ის სანქციების შესაბამისად დაკისრებული ვალდებულებები, გარდა ვაჭრობის შემდგომისა, სადაც მათმა საქმიანობამ შეიძლება გაააქტიუროს აშშ-ის ნექსუსი ან/და რომელი საქმიანობითაც მათ შეუძლიათ „გამოიწვიონ“ ამერიკელი პირის ან არაამერიკელი პირის, რომელსაც ფლობს ან აკონტროლებს ამერიკელი პირი, ვალდებულებების დარღვევა. OFAC ის, მითითებითი, ვაჭრობასთან დაკავშირებული შემდგომი და ხელშეწყობის აკრძალვა თანაბრად გამოიყენება იმ შემთხვევებში, როდესაც საქონელი იგზავნება ირანში, როგორც საბოლოო დანიშნულებების აღმოჩენა და იმ შემთხვევებშიც როდესაც საქონელი მხოლოდ ტრანზიტის გადის ირანში. საქონელი, რომელიც გადმოიტვირთება ირანის პორტში და იგზავნება ირანის სახელმწიფო გზის გავლით, განხილვება როგორც „ირანული წარმოების საქონელი“ და აშშ-ის პირებს შემდგომში ეკრძალებათ ნებისმიერი ტრანზაქცია ან ვაჭრობა ან მომსახურება, მათ შორის საგადადლო მომსახურების რაიმე ფორმით გაწევა რაც დაკავშირებულია ამ საქონელთან. ამ „პირველადი“ სანქციების გარდა, რომლებიც აწესებს შესაბამისობის ვალდებულებებს, შეერთებული შტატები ასევე ინარჩუნებს ე.წ. „მეორადი“ სანქციების რეჟიმს ირანის წინააღმდეგ.

სავაჭრო შეზღუდვები	სავაჭრო შეზღუდვები: ევროკავშირისა და გაერთიანებული სამეფოს საექსპორტო შეზღუდვები ხელს უშლის პირებს, რომლებიც ყიდიან, მონადევენ, ახორციელებენ ექსპორტს ან გადსაცემენ პროდუქციის შეზღუდული ასორტიმენტს (ძირითადად, რომელიც შედგება სამხედრო საქონლის, ბირთვული საქონლის, გარკვეული ლითონებისა და მონათესავე პროდუქტებისგან) კომპანიებში ირანში ან გამოსაცემებლად ირანში. ასევე არსებობს ექვივალენტური შეზღუდვები ირანიდან ბირთვულ ინდუსტრიასთან დაკავშირებული ან სამხედრო საქონლის იმპორტზე. დარჩენილი აკრძალვები ასევე ეხება ბირთვული ინდუსტრიის ინვესტიციებს: ევროკავშირი და დიდი ბრიტანეთი კრძალავენ პირების მონაწილეობას გარკვეულ კომერციულ საქმიანობაში, რომელიც დაკავშირებულია ირანში ურანის მოპოვებასთან ან სამხედრო ტექნოლოგიების განვითარებასთან. დარჩენილი სერვისების შეზღუდვები: ევროკავშირმა და დიდმა ბრიტანეთმა ასევე დააწესეს გარკვეული კონკრეტული შეზღუდვები საღვინო თვითმფრინავებისა და გარკვეული ბუნებრივი აირების მიწოდების სერვისებისა და საინჟინრო მომსახურების მიწოდებაზე, თვალთვალის და მონიტორინგის სერვისებზე და ფინანსური რეპორტირების სერვისებზე.
JCPOA	JCPOA-ს ფარგლებში განხორციელებული სანქციების შემსუბუქების შედეგად, პირს, რომელიც ექვემდებარება ევროკავშირის ან გაერთიანებული სამეფოს სანქციების იურისდიქციას, ზოგადად, შეუძლია ჩაერთოს ირანთან დაკავშირებული ბიზნესის უმეტესობაში, თუ ასეთი ბიზნესი არ გულისხმობს დარჩენილ რამდენიმე შეზღუდვას, რომელიც შედგება: აქტივების გაყინვა (asset freeze): ევროკავშირისა და გაერთიანებული სამეფოს აქტივების გაყინვა კრძალავს: (i) თანხებთან ან ეკონომიკურ რესურსებთან ურთიერთობას, რომლებიც ეკუთვნის ან აკონტროლებენ ან ფლობენ ევროკავშირის ან გაერთიანებული სამეფოს „დანიშნული“ პირები („ჩამოთვლილი პირები“); და (ii) სახსრების ან ეკონომიკური რესურსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ამ სიაში შემტანილი პირებისათვის. ევროკავშირისა და დიდი ბრიტანეთის დარჩენილი აქტივების გაყინვა ირანის წინააღმდეგ. უპირველეს ყოვლისა, მიზნად ისახავს: IRGC-სთან ასოცირებულ პირებს და სუბიექტებს; (ირანის მთავრობაში მომუშავე პირები; ფიზიკური და პირები, რომლებიც დაკავშირებულია ბირთვული იარაღის გავრცელების საქმიანობასთან; სამხედროებთან დაკავშირებული სუბიექტები; ბალისტიკური რაკეტების ან ბირთვული იარაღის გავრცელებისათვის გამოყენებული გარკვეული ელექტრონული აღჭურვილობის მწარმოებლები და მასთან დაკავშირებული პირები; გარკვეული ფინანსური ინსტიტუტები და ასოცირებული პირები; და გარკვეული სუბიექტები, რომლებიც მონაწილეობენ იარაღის უკანონო ვაჭრობაში.) მნიშვნელოვანია, რომ დარჩენილი ევროკავშირისა და დიდი ბრიტანეთის აქტივების გაყინვა ძირითადად არ ეხება ირანის კომერციულ ოპერატიულობას.
ევროკავშირისა და დიდი ბრიტანეთის სანქციები ირანის წინააღმდეგ	ირანის წინააღმდეგ ევროკავშირის სანქციების უმეტესი ნაწილი მოიხსნა 2016 წლის იანვარში, როგორც ირანს, შეერთებულ შტატებს, ევროკავშირისა და სხვა სახელმწიფოებს შორის მიღებული შეთანხმების ნაწილი (სამოქმედო ერთობლივი ყოვლისმომცველი გეგმა, ან „JCPOA“), რომლის მიხედვითაც ირანი დათანხმდა. შეჩეროს თავისი ბირთვული პროგრამა სანქციების შემსუბუქების საბაზო დარჩენილი სანქციები დადგენილია ევროკავშირის კანონმდებლობის ორ ჯგუფში: 1. საბჭოს რეგულაცია (EU) No 359/2011, რომელიც აღგენს ევროკავშირის სანქციებს ირანის წინააღმდეგ ადამიანის უფლებების დარღვევებთან დაკავშირებით (შესწორებული „რეგულაცია 359“); და 2. საბჭოს რეგულაცია (EU) No 267/2012, რომელიც აღგენს ევროკავშირის სანქციებს ირანის წინააღმდეგ ბირთვული იარაღის გავრცელების საქმიანობასთან დაკავშირებით (შესწორებული „რეგულაცია 267“): https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/iran/. როდესაც გაერთიანებულმა სამეფომ დატოვა ევროკავშირი და დაიწყო საკუთარი ავტონომიური სანქციების რეჟიმის მოქმედება 2021 წლის იანვარში, გაერთიანებულმა სამეფომ გადაიტანა ევროკავშირის არსებული სანქციები ირანთან დაკავშირებით, რაც ასევე ასახავს JCPOA-სთან დაკავშირებული სანქციების შემსუბუქებას. გაერთიანებული სამეფო ახალგაიურადად აღგენს ამ სანქციებს ორი მიმართულებით: 1. ირანის (სანქციები) (ადამიანის უფლებები) (ევროკავშირიდან გასვლის) რეგულაციები 2019, რომელიც მოიცავს გაერთიანებული სამეფოს ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებულ რეჟიმს ირანის წინააღმდეგ (შესწორებული, „დიდი ბრიტანეთის ირანის ადამიანის უფლებათა რეგულაცია“); და 2. ირანის (სანქციები) (ბირთვული) (ევროკავშირის გასვლის) რეგულაციები 2019, რომელიც მოიცავს გაერთიანებული სამეფოს ბირთვული იარაღის გავრცელებასთან დაკავშირებულ რეჟიმს ირანის წინააღმდეგ (შესწორებული „დიდი ბრიტანეთის ბირთვული რეგულაცია“): https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-iran-human-rights#:~:text=This%20sanctions%20regime%20is%20aimed,human%20rights%20violations%20in%20Iran